

**2024-2025-O'QUV YILIDA
UMUMTA'LIM MAKTABLARINING**

11-SINF

O'QUVCHILARI UCHUN

ONA TILI VA ADABIYOT

**FANIDAN YAKUNIY ATTESTATSIYASINI
O'TKAZISH BO'YICHA
METODIK TAVSIYA VA MATERIALLAR**

**MAJBURIY
FANLAR**

**2024 – 2025-O‘QUV YILIDA UMUMTA‘LIM MAKTABLARINING
11-SINF O‘QUVCHILARI UCHUN YAKUNIY NAZORAT
IMTIHONINI O‘TKAZISH BO‘YICHA ONA TILI VA ADABIYOT
FANI SPETSIFIKATSIYASI**

Tuzuvchilar: Xasanova Malika -Muhammad al-Xorazmiy nomidagi ixtisoslashtirilgan maktabning ona tili va adabiyot fani o‘qituvchisi.

Taqrizchi: Xamrayeva Mavjuda - Muhammad al-Xorazmiy nomidagi ixtisoslashtirilgan maktabning ona tili va adabiyot fani o‘qituvchisi.

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI MAKTABGACHA VA MAKTAB
TA‘LIMI VAZIRINING 2025-yil 20-fevraldagi “2024/2025-o‘quv yilida
umumiy o‘rta ta‘lim muassasalarida o‘quvchilarning yakuniy davlat
attestatsiyasini tashkil etish va o‘tkazish to‘g‘risida”gi 65-son buyrug‘i**

O‘quvchilarning ona tili va adabiyot fanlaridan olgan bilim, ko‘nikma va malakalarini aniqlash uchun 2024–2025-o‘quv yilida 11-sinflarda yakuniy imtihon yozma shaklda o‘tkaziladi.

I. 11-sinflarda ona tili va adabiyot fanlaridan yakuniy attestatsiya variantining tuzilishi.

Imtihon uchun tavsiyaning har bir varianti ikki qismdan iborat bo‘lib, shakli va murakkablik darajasi turlicha bo‘lgan 20 ta topshiriqni o‘z ichiga oladi (5-jadval).

1-qism 15 ta qisqa javobli topshiriqdan tashkil topgan. Bunda javob bitta son, bosh harf bilan yozilgan javob yoki moslashtirilgan jadval ko‘rinishida berilishi kerak.

2-qism kengaytirilgan javobli 5 ta topshiriqni o‘z ichiga oladi, berilgan topshiriqqa asosli dalillar bilan batafsil hamda ijodiy fikr yuritib, yozma javob beradi.

Har bir imtihon variantning savol va topshiriqlari fan kesimida bo‘lib, umumta‘lim maktablarning fonetika, orfografiya, leksikologiya, morfologiya, sintaksis, punktuatsiya, uslubiyat, shuningdek, adabiyot hamda adabiyot nazariyasi sohalarini qamrab olgan. Tavsiyada bilish, qo‘llash va mulohazaga oid savol va topshiriqlar bo‘yicha baholash mezonlari keltirilgan.

Imtihon ikkita variant asosida olinadi. Variantda o‘quvchiga 20 ta savol (12 ta ona tili, 8 ta adabiyot) taqdim etiladi: 5 ta savol (3 ta ona tili, 2 ta adabiyot) bilishga, 13 ta savol (8 ta ona tili, 5 ta adabiyot) qo‘llashga va 2 ta savol (1 ta ona tili, 1 ta adabiyot) mulohazaga oid.

Imtihon savollariga javob berishi uchun 180 daqiqa vaqt beriladi.

O‘quvchilarning yozma ishlari ona tili va adabiyot fanlaridan 100 ball asosida baholanadi:

0 – 29% – “qoniqarsiz”;

30 – 65% – “qoniqarli”;

66 – 85% – “yaxshi”;

86 – 100% – “a’lo”.

Har bir topshiriq uchun belgilangan balldan yuqori ball qo‘yish mumkin emas.

Javoblar varaqasini to‘ldirish shartlari:

moslikni aniqlashga doir topshiriqlarda har bir bo‘sh katakka faqat bitta harf (bosma harfda) yoki raqam ortiqcha belgilersiz yozilishi kerak, aks holda, 0 ball qo‘yiladi;

qisqa javobli topshiriqlarning javoblari faqat raqamlarda va topshiriqda so‘ralgan tartibda (bosma harflarda) yozilishi shart, aks holda, 0 ball qo‘yiladi;

kengaytirilgan javobli topshiriqlar baholovchi fan ekspertlari tomonidan belgilangan mezonlar asosida tekshiriladi. Har bir topshiriq uchun batafsil baholash mezonlari berilgan bo‘lib, unda har bir ball (noldan maksimal ballgacha) qanday holatda qo‘yilishi aniq ko‘rsatiladi.

1-jadval

Sinov materiallarining qismlar bo‘yicha taqsimoti

Qism	Topshiriqlar soni	On a tili	Adabiyo t	Topshiriq shakli	On a tili	Adabiyo t	Qism ulushi %
1-qism	15	9	6	Qisqa javobli	75	75	75
2-qism	5	3	2	Kengaytirilgan javobli	25	25	25
Jami	20	12	8				100

2-jadval

Mazmun sohalari bo‘yicha topshiriqlarning taqsimoti

Mazmun soha	Topshiriqlar soni	Topshiriqlar foizi	Qisqa javoblar bali	Kengaytirilgan javoblar bali	Jami ball
-------------	-------------------	--------------------	---------------------	------------------------------	-----------

Ona tili					
Fonetika, orfografiya, leksikologiya, morfologiya, sintaksis, puntuatsiya, uslubiyat	12	60	72	28	100
Adabiyot					
Xalq og‘zaki ijodi, qadimgi turkiy adabiyot, mumtoz adabiyot, she’riy san’atlar, XX asar adabiyoti, mustaqillik davri adabiyoti, jahon adabiyoti	8	40	72	28	100

3-jadval

Baholanadigan ko‘nikmalar taqsimoti

Fan	Bilish	Qo‘llash	Mulohaza
Ona tili	3	8	1
Adabiyot	2	5	1
Jami	5	13	2

B-bilish, reproduktiv darajadagi topshiriqlarning mazmuni o‘quvchilar tomonidan o‘quv materialini qayta ishlanmasdan, ularning xotira qobiliyatini aniqlovchi, qonuniyatlar, tushuncha va atamalarning mohiyatini bilish, *yodda saqlash va tanish, odatiy vaziyatlarda* qo‘llashga qaratilgan.

Q-qo‘llash, produktiv o‘quv topshiriqlari – o‘quvchilardan o‘rganilgan mavzuga oid qonun va qonuniyatlar, qoidalar va nazariy ma’lumotlarni qo‘llash, berilgan topshiriqlarga mos usullarni tanlash, tahlil qilish, taqqoslash, qiyoslash, ***bir nechta qonun va qonuniyatlarni*** bir vaqtda qo‘llab, umumlashtirish va xulosa yasashni talab qiladi.

M-mulohaza, intellektual darajadagi topshiriqlar o‘zlashtirilgan bilim, ko‘nikma va malakalarni ***notanish vaziyatlarda*** qo‘llash, tahlil qilish, sintezlash, qiyosiy taqqoslash, qonun va qonuniyatlarni qo‘llab, umumlashtirishni talab qiladi.

4-jadval

Sinov materiallari ballarining taqsimoti

	Qisqa javobli balli/soni	Kengaytirilgan javobli balli/soni	Kengaytirilgan javobli mulohaza savollari	Jami
Ona tili	8 ball / 9 ta	9 ball / 2 ta	10 ball / 1 ta	100
Adabiyot	12 ball / 6 ta	13 ball / 1 ta	15 ball / 1 ta	100

5-jadval

Topshiriqlarda baholanadigan ko‘nikmalar

Topshiriq tartib raqami	Bo‘lim nomi	Baholanadigan ko‘nikmalar	Ko‘nikma darajasi	Topshiriq shakli	Bal l
ONA TILI					
1	Fonetika, imlo qoidalar	Imlo qoidasiga ko‘ra to‘g‘ri yozilgan so‘zlarni noto‘g‘ri yozilgan so‘zlardan	B	Qisqa javobli	8

		farqlay oladi.											
2	Leksikologiya	Ko'chma ma'noda qo'llangan so'zlarni ajrata oladi.	B	Qisqa javobli	8								
3	Mustaqil so'z turkumlari	Mustaqil so'z turkumlarining ma'noturlarini aniqlay oladi.	B	Qisqa javobli	8								
4	Morfologiya	Sodda tub va sodda yasama so'zlarni tahlil qila oladi.	Q	Qisqa javobli	8								
5	Morfologiya	Mustaqil so'z turkumlariga xos shakllarning gapdagi ma'no vazifalarini to'g'ri moslashtira oladi.	Q	Qisqa javobli Moslikni aniqlash <table border="1" data-bbox="1018 1205 1390 1285"> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table>	1	2	3	4					8
1	2	3	4										
6	Sintaksis	Qo'shma gap turlari haqida to'g'ri hukmni yecha oladi	Q	Qisqa javobli	8								
7	Leksikologiya	So'zlarning shakl va ma'no munosabatiga ko'ra	Q	Qisqa javobli	8								

		turlarini to'g'ri qo'llay oladi			
8	Sintaksis	Berilgan parchadagi gap bo'laklarini to'g'ri tahlil qila oladi.	Q	Qisqa javobli	8
9	Tinish belgilari	Tinish belgilarini matnda to'g'ri ifodasini ko'rsata oladi.	Q	Qisqa javobli	8
10	Uslubiyat va nutq madaniyati	Berilgan hikoyaning asosiy g'oyasi haqida o'z fikrlarini bayon eta oladi.	Q	Kengaytirilgan javobli	9
11	Uslubiyat va nutq madaniyati	Berilgan qisqa hikoyadagi yozuvchining asosiy maqsadi haqida chuqur mushohada qila oladi	Q	Kengaytirilgan javobli	9
12	Uslubiyat va nutq madaniyati	Hikoya uslubining asosiy fikrga ta'siri hamda bugungi	M	Kengaytirilgan javobli	10

		kundagi ahamiyati haqida to‘g‘ri mulohaza yurita oladi			
ADABIYOT					
13	Xalq og‘zaki ijodi	Xalq og‘zaki ijodiga oid asarlar haqida to‘g‘ri ma’lumotlarni tasniflay oladi.	B	Qisqa javobli	12
14	Qadimgi turkiy adabiyot	Badiiy asar haqida berilgan ma’lumotlarni to‘g‘ri aniqlay oladi.	B	Qisqa javobli	12
15	Mumtoz adabiyot	Badiiy asar mazmuni haqida berilgan ma’lumotlarni farqlay oladi.	Q	Qisqa javobli	12
16	Jahon adabiyoti	Badiiy asardagi voqealar va jarayonlarning kelib chiqish sabablarini to‘g‘ri tekshira oladi.	Q	Qisqa javobli	12

17	XX asr adabiyoti	Badiiy asardagi ramziy obrazlarni tahlil qila oladi.	Q	Qisqa javobli	12
18	Mustaqillik davri adabiyoti	Badiiy asar obrazlar bilan bog‘liq hukmlarni to‘g‘ri moslashtira oladi	Q	Qisqa javobli	12
19	Mumtoz adabiyot	Badiiy asar mazmuni haqida batafsil, to‘g‘ri tahlil qila oladi.	Q	Kengaytirilgan javobli	13
20	Jahon adabiyoti	Badiiy asar yuzasidan to‘g‘ri mulohaza yurita oladi	M	Kengaytirilgan javobli	15

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Ona tili. 10-sinf uchun darslik. Mengliyev B. va b. – Respublika ta’lim markazi, 2022.
2. 10-sinf Adabiyot darslik. Z.Mirzayeva, K.Jalilov. T., 2022.
3. 11-sinf Ona tili darslik. N.M.Mahmudov, Y.R.Odilov, G.Sh.Ziyodullayeva. “O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi” Davlat ilmiy nashriyoti.T., 2018.
4. 11-sinf Adabiyot darslik. To‘xliyev B. va b. T., 2018.

11-sinf ona tili va adabiyot yakuniy imtihon materiallari topshiriqlari

1	Fonetika, imlo qoidalar	Imlo qoidasiga ko'ra to'g'ri yozilgan so'zlarni noto'g'ri yozilgan so'zlardan farqlay oladi.	B	Qisqa javobli	8
---	-------------------------	--	---	---------------	---

1. Imloviy jihatdan to'g'ri yozilgan so'zlarning tartib raqamini yozing.(Bilish)

1.Yonma yon 2. To'xson 3. Shavqat 4. Iqtisod 5. Infarkt 6. Asfald 7. Jombozlik
8. Bargga 9. Murojat 10. Tabiiy

Javob: _____

2. Imloviy jihatdan noto'g'ri yozilgan so'zlarning tartib raqamini yozing. (Bilish)

1.Yonma- yon 2. To'xson 3. Shavqat 4. Iqtisod 5. Infarkt 6. Asfald 7. Jonbozlik
8. Bargga 9. Murojat 10. Tabiiy

Javob: _____

3. Imloviy jihatdan noto'g'ri yozilgan so'zlarning tartib raqamini yozing. (Bilish)

1. Matbaa 2. Taxsimot 3. Hazil-mazax 4. Iqtisod 5. Istemol
qilmoq 6. Bamaylihotir 7. Intelekt 8. Bargga 9. Murojaat 10. Na'matak

Javob: _____

4. Imloviy jihatdan to'g'ri yozilgan so'zlarning tartib raqamini yozing. (Bilish)

1.Matba 2. Taxsimot 3. Hazil-mazax 4. Iqtisod 5. Istemol qilmoq
6. Bamaylihotir 7. Intelekt 8. Bargga 9. Murojaat 10. Namatak

Javob: _____

5. Imloviy jihatdan to'g'ri yozilgan so'zlarni tartib raqamini yozing. (Bilish)

1. Xalifa 2. Exson 3. Yuzma yuz 4. Ma'muriy 5. Vakum
6. Bamaylixotir 7. Trassa 8. Fojea 9. Kilogram 10. Zumrat

Javob: _____

6. Imloviy jihatdan noto‘g‘ri yozilgan so‘zlarni tartib raqamda yozing. (Bilish)

1. *Xalifa* 2. *Exson* 3. *Yuzma- yuz* 4. *Ma‘muriy* 5. *Vakum*
6. *Bamaylixotir* 7. *Trassa* 8. *Fojea* 9. *Kilogramm* 10. *Zumrad*

Javob: _____

7. Imloviy jihatdan to‘g‘ri yozilgan so‘zlarni tartib raqamda ifodalang. (Bilish)

1. *Kulgi* 2. *Hashorot* 3. *Yuzma -yuz* 4. *Ma‘muriy* 5. *Avf*
6. *Tamirlamoq* 7. *Trassa* 8. *Fojia* 9. *Fotoaparats*, 10. *Birzum*.

Javob: _____

8. Imloviy jihatdan noto‘g‘ri yozilgan so‘zlarni tartib raqamda ifodalang. (Bilish)

1. *Kulgi* 2. *Hashorot* 3. *Yuzma -yuz* 4. *Ma‘muriy* 5. *Avf* 6. *Tamirlamoq*
7. *Trassa* 8. *Fojia* 9. *Fotoaparats*, 10. *Bir zum*.

Javob: _____

9. Imloviy jihatdan to‘g‘ri yozilgan so‘zlarni tartib raqamda ifodalang. (Bilish)

1. *Say- harakat* 2. *Hasharot* 3. *Uzr-ma‘zur* 4. *Manba* 5. *Ramazon*
xayiti 6. *Tavsifnoma*, 7. *Kordinata* 8. *Fojia*
9. *Fotoaparats*, 10. *Bir oz*.

Javob: _____

10. Imloviy jihatdan noto‘g‘ri yozilgan so‘zlarni tartib raqamda yozing. (Bilish)

1. *Say- harakat* 2. *Hasharot* 3. *Uzr-ma‘zur* 4. *Manba* 5. *Ramazon*
xayiti 6. *Tavsifnoma*, 7. *Kordinata* 8. *Fojia*
9. *Fotoapparats*, 10. *Biroz*.

Javob: _____

2	Leksikologiya	Ko‘chma ma‘noda qo‘llangan so‘zlarni ajrata oladi.	B	Qisqa javobli	8
---	---------------	--	---	---------------	---

1. Ko‘chma ma’noda ham ifodalana oluvchi so‘zlarning tartib raqamini yozing. (Bilish)

1. <i>Atama</i>	5. <i>Gul</i>
2. <i>Morfema</i>	6. <i>Yong‘oq</i>
3. <i>Bosh</i>	7. <i>Etak</i>
4. <i>Kitob</i>	8. <i>Orzu</i>

Javob: _____

2. Ko‘chma ma’noda ifodalana olmaydigan so‘zlarning tartib raqamini yozing. (Bilish)

1. <i>Atama</i>	5. <i>Gul</i>
2. <i>Morfema</i>	6. <i>Yong‘oq</i>
3. <i>Bosh</i>	7. <i>Etak</i>
4. <i>Kitob</i>	8. <i>Orzu</i>

Javob: _____

3. Ko‘chma ma’noda ifodalana olmaydigan so‘zlarning tartib raqamini yozing. (Bilish)

1. <i>Sintez</i>	5. <i>Gul</i>
2. <i>Morfema</i>	6. <i>Qonun</i>
3. <i>Strategiya</i>	7. <i>Etak</i>
4. <i>Daftar</i>	8. <i>Teorema</i>

Javob: _____

4. Ko‘chma ma’noda ifodalana oladigan so‘zlarning tartib raqamini yozing. (Bilish)

1. <i>Sintez</i>	5. <i>Gul</i>
2. <i>Morfema</i>	6. <i>Qonun</i>
3. <i>Strategiya</i>	7. <i>Etak</i>
4. <i>Quloq</i>	8. <i>Teorema</i>

Javob: _____

5. Ko‘chma ma’noda ifodalana oladigan so‘zlarning tartib raqamini yozing. (Bilish)

1. *Metafora*
2. *Poema*
3. *Yoqa*
4. *Ko‘z*
5. *Aruz*
6. *Qanot*
7. *Etak*
8. *Sinus*

Javob: _____

6. Ko‘chma ma’noda ifodalana olmaydigan so‘zlarni tartib raqamda ifodalang. (Bilish)

1. *Metafora*
2. *Poema*
3. *Yoqa*
4. *Ko‘z*
5. *Aruz*
6. *Qanot*
7. *Etak*
8. *Sinus*

Javob: _____

7. Ko‘chma ma’noda ifodalana oladigan so‘zlarni tartib raqamda yozing. (Bilish)

1. *Leksika*
2. *Poeziya*
3. *Og‘iz*
4. *Bosh*
5. *Qofiya*
6. *Sinus*
7. *Qora*
8. *Oyoq*

Javob: _____

8. Ko‘chma ma’noda ifodalana olmaydigan so‘zlarni tartib raqamda ifodalang. (Bilish)

1. *Leksika*
2. *Poeziya*
3. *Og‘iz*
4. *Bosh*
5. *Qofiya*
6. *Sinus*
7. *Qora*
8. *Oyoq*

Javob: _____

9. Ko‘chma ma’noda ifodalana olmaydigan so‘zlarni tartib raqamda ifodalang. (Bilish)

1. *Fonema*
2. *Poeziya*
5. *Qofiya*
6. *Teorema*

3. Gul   7. Siyoh
4. Kitob   8. Qanot

Javob: _____

10. Ko'chma ma'noda ifodalana oladigan so'zlarni tartib raqamda yozing. (Bilish)

1. Fonema   5. Qofiya
2. Poeziya   6. Teorema
3. Gul   7. Siyoh
4. Kitob   8. Qanot

Javob: _____

3	Mustaqil so'z turkumlari	Mustaqil so'z turkumlarining ma'no turlarini aniqlay oladi.	B	Qisqa javobli	8
---	--------------------------	---	---	---------------	---

1. Atash ma'nosiga ega bo'lmagan mustaqil so'z turkumi qatnashgan jumlaning tartib raqamini yozing. (Bilish)

- A) Kutubxonada yangi qiziqarli kitoblar juda ko'p edi.
B) O'rtoq rafiqam, oilamizni tashkily xo'jalik jihatidan misli ko'rilmagan darajada mustahkamladik.
C) Yig'lab turgan bolani Umida ham tinchlantira olmadi.
D) Agar yo'lda chuqur uchrasa, oldingilar unga o'zini tashlar ekan.
E) Inson dastavval o'zini mukammal bilishi kerak. U borliqning toji.

Javob: _____

2. Atash ma'nosiga ega bo'lmagan mustaqil so'z turkumi otga ishora qilgan jumlaning belgilang. (Bilish)

- A) Kutubxonada yangi qiziqarli kitoblar juda ko'p edi.
B) O'rtoq rafiqam, oilamizni tashkily xo'jalik jihatidan misli ko'rilmagan darajada mustahkamladik.
C) Yig'lab turgan bolani Umida ham tinchlantira olmadi.
D) Agar yo'lda chuqur uchrasa, oldingilar unga o'zini tashlar ekan.

E) Inson dastavval o'zini mukammal bilishi kerak. U borliqning toji.

Javob: _____

3. Atash ma'nosiga ega bo'lmagan mustaqil so'z turkumi qatnashgan berilgan qatorni toping.

(Bilish)

A) Imtihonda har bir savolga to'g'ri javob bering.

B) Gunafshalar qulog'imga madhingni, So'zlab so'zlab charchadilar bitmadi.

C) Kun bo'yi ishlab toliqgan Ilhomjon darrov uxlab qoldi.

D) Ustoz abadiy tiriklikka erishkan avliyolar haqida so'zlab berdi.

E) Hamma qoyil qolibdi va yakdillik bilan shoirni mushoirani g'olibi deb e'lon qilishibdi.

4. Atash ma'nosiga ega bo'lmagan mustaqil so'z turkumi qatnashgan berilgan qatorni toping. (Bilish)

1. Baxtsizliging sirini boshqalardan emas, o'zingdan so'ra.

2. Nega buncha loqayd bo'lib bormoqdasiz?

3. Gapirishni bilish talantdir.

4. Amalsiz ilm- mevasiz yog'och.

5. So'z xulq -atvor demakdir.

6. Odamlar bilan ularning aqliga monand gaplash

Javob: _____

Javob: _____

5. Atash ma'nosiga ega bo'lmagan mustaqil so'z turkumi qatnashgan berilgan qatorni toping. (Bilish)

A) Mamlakatdagi qariyb barcha chumchuqlar qirib bitirildi.

B) Xitoy II jahon urushidan keyin qoloq bir mamlakat edi.

C) Butun Xitoyda chumchuqlarga qiron keltirish boshlandi.

D) Yo'lbars mushuksimonlar oilasining pantera urug'iga mansub.

E) Mo'ynasi sarg'ish, qora-ko'kimtr yo'l-yo'l

Javob: _____

6. Atash ma'nosiga ega bo'lmagan mustaqil so'z turkumi qatnashgan qatorni toping. (Bilish)

- A) Odamlar chumchuqlarni shovqin-suron bilan qo'rqitishgan.
- B) Yulduzlarni o'rganib, ularning xaritasini chizib beradigan kishilarni esa "munajjim" deb atashgan.
- C) Turkistonda savdo-sotiq, to'lov muomalalarida narx, qiymat o'lchovi bo'lgan pul birligi "aqcha" deb atalgan.
- D) Odamlarga yo'l ko'rsatib turgani uchun uni "yo'lchi yulduz" deb ham atashgan.
- E) Bolaligimda yozuvchi Borxes bilan uchrashishni juda-juda orzu qilar edim.

Javob: _____

7. Atash ma'nosiga ega bo'lmagan mustaqil so'z turkumi qatnashgan berilgan qatorni toping. (Bilish)

- A) Markaziy Osiyoning erksevar xalqi dushmanga qarshi mardonavor kurashdi.
- B) Chakalazor qorong'ida sirli va vahimali ko'rinar edi.
- C) "Xafa bo'lma, o'g'lim",—dedi Davronov asta boshini ko'tarib.
- D) Ikromjon xotinini qoldirib, o'zi idora tarafga ketdi.
- E) Bu masalada kattalarimiz nima desa, shu bo'ladi.

Javob: _____

8. Ravish so'z turkumi qatnashgan jumlaning belgilang. (Bilish)

- A) Markaziy Osiyoning erksevar xalqi dushmanga qarshi mardonavor kurashdi.
- B) Chakalazor qorong'ida sirli va vahimali ko'rinar edi.
- C) "Xafa bo'lma, o'g'lim",—dedi Davronov asta boshini ko'tarib.
- D) Ikromjon xotinini qoldirib, o'zi idora tarafga ketdi.
- E) Bu masalada kattalarimiz nima desa, shu bo'ladi.

Javob: _____

9. Tarkibida qo'shma sifat qatnashgan jumlaning belgilang. (Bilish)

- A) Markaziy Osiyoning erksevar xalqi dushmanga qarshi mardonavor kurashdi.
- B) Chakalazor qorong'ida sirli va vahimali ko'rinar edi.

C) “Xafa bo‘lma, o‘g‘lim”,—dedi Davronov asta boshini ko‘tarib.

D) Ikromjon xotinini qoldirib, o‘zi idora tarafga ketdi.

E) Bu masalada kattalarimiz nima desa, shu bo‘ladi.

Javob: _____

10. Tarkibida ravish qatnashgan jumlani belgilang. (Bilish)

A) Markaziy Osiyoning erksevar xalqi dushmanga qarshi mardonavor kurashdi.

B) Chakalakzor qorong‘ida sirli va vahimali ko‘rinar edi.

C) “Xafa bo‘lma, o‘g‘lim”,—dedi Davronov asta boshini ko‘tarib.

D) Ikromjon xotinini qoldirib, o‘zi idora tarafga ketdi.

E) Bu masalada kattalarimiz nima desa, shu bo‘ladi.

4	Morfologiya	Sodda tub va sodda yasama so‘zlarni tahlil qila oladi.	Q	Qisqa javobli	8
---	-------------	--	---	---------------	---

1. Asosi ot bo‘lgan sodda yasama so‘zlarning tartib raqamini yozing. (Qo‘llash)

1. Gulla 2. Bog‘bon, 3. Kitoblar 4. Ishlamoq 5. O‘rgimchak 6. Toychoq

7. Mehribon 8. Zargar.

Javob: _____

2. Ot turkumiga oid sodda tub so‘zlarni aniqlab, tartib raqamini yozing. (Qo‘llash)

1. Gulni 2. Bog‘bon, 3. Kitoblar 4. Ishlamoq 5. O‘rgimchak 6. Toychoq

7. Mehribon 8. Boyimoq.

Javob: _____

3. Ot turkumiga oid sodda tub so‘zlarning tartib raqamini yozing. (Qo‘llash)

1. Bolalar 2. Zargar, 3. Kelinchak 4. Gullamoq 5. O‘rgimchak 6. Bo‘taloq

7. Muloyim 8. To‘ymoq.

Javob: _____

4. Asosi ot turkumiga oid bo'lgan sodda yasama so'zlarning tartib raqamini yozing. (Qo'llash)

1. Oromgoh 2. Savalamoq 3. Quticha 4. Qiynoq 5. Ishlamoq
6. Bog'bon 7. Gaplashmoq 8. Isitmaladi.

Javob: _____

5. Asosi ot turkumiga oid bo'lgan sodda yasama so'zlarning tartib raqamini yozing. (Qo'llash)

1. Sana 2. Savalamoq 3. Quticha 4. Qiynoq 5. Ishlamoq
6. Bog'bon 7. Gaplashmoq 8. Isitmaladi.

Javob: _____

6. Ot so'z turkumiga oid bo'lgan sodda tub so'zlarni tartib raqamda yozing. (Qo'llash)

1. O'ynoqi 2. Savalamoq 3. Quticha 4. Qiynoq 5. Ishlamoq
6. Bog'lar 7. Bo'taloq 8. Podshoh.

Javob: _____

7. Asosi fe'l so'z turkumiga oid bo'lgan sodda yasama sifatlarni tartib raqamda belgilang. (Qo'llash)

1. O'ynoqi 2. Qaynoq 3. Siniq 4. Qiynoq 5. Ishlamoq 6. Bog'lar
7. Bo'taloq 8. Isitmaladi.

Javob: _____

8. Asosi ot so'z turkumiga oid bo'lgan sodda yasama sifatlarni tartib raqamda yozing. (Qo'llash)

1. O'ynoqi 2. Qaynoq 3. Yuzaki 4. Qiynoq 5. Ilmiy 6. Va'daboz
7. Chirik 8. Keskin.

Javob: _____

9. Asosi ot so'z turkumiga oid bo'lgan sodda yasama ravishlarni tartib raqamda yozing. (Qo'llash)

1. Taxminan 2. Vaqtincha 3. Yuzaki 4. Erkakchasiga 5. Ilmiy
6. Va'daboz 7. Noiloj 8. Keskin.

Javob: _____

10. Asosi ot soʻz turkumiga oid boʻlgan sodda yasama feʼllarni tartib raqamda yozing. (Qoʻllash)

- 1.Faxrlanmoq   2.Koʻpirmoq   3.Sensiramoq   4.Erkalamoq   5.Ishlamoq
6.Gapirmoq   7.Bahslashmoq   8.Kesmoq

Javob: _____

5	Morfologiya	Mustaqil soʻz turkumlariga xos shakllarning gapdagi maʼno vazifalarini toʻgʻri moslashtira oladi.	Q	Qisqa javobli Moslikni aniqlash	8								
				<table border="1"> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table>	1	2	3	4					
1	2	3	4										

1. –lar koʻplik qoʻshimchasi haqidagi toʻgʻri maʼlumotlarni topib moslashtiring. (Qoʻllash)

A) Sof koʻplik maʼnosi	1. Shavkatlarning kattagina uzumzor bogʻi bor edi.
B) Hurmat maʼnosi	2. Eshitganlar nima deydi?
C) Kinoya maʼnosi	3. Togʻamlar keldilar
D) Jamlash maʼnosi	4. Bu kishi oqsuyaklardan: biz gapirsak boshlari ogʻrib qoladi.
	5. Doʻkonga borib, suvlardan olib kel.
	6. Oʻylayverib boshlarim ogʻrib ketdi.
	7. Bu qizlardan kelgusida Nodiralar, Zulfiyalar chiqadi.

Javob:

A	B	C	D
---	---	---	---

2. –lar koʻplik qoʻshimchasi haqidagi toʻgʻri maʼlumotlarni topib moslashtiring. (Qoʻllash)

<i>A) Sof ko'plik ma'nosi</i>	<i>1. Bunchalik go'zallikni ko'rib ko'zlarim qamashdi.</i>
<i>B) Hurmat ma'nosi</i>	<i>2. O'zbekistonda muzeylar juda ham ko'p.</i>
<i>C) Ta'kid ma'nosi</i>	<i>3. Dadamlar bilan aylanishga chiqdik.</i>
<i>D) Jamlash ma'nosi</i>	<i>4. Bu kishi oqsuyaklardan: biz gapirsak boshlari og'rib qoladi.</i>
	<i>5. Do'konga borib nonlardan olib kel.</i>
	<i>6. Bu qizlardan kelgusida Nodiralar, Zulfiyalar chiqadi.</i>

Javob:

A	B	C	D
----------	----------	----------	----------

3. –lar ko'plik qo'shimchasi haqidagi to'g'ri ma'lumotlarni topib moslashtiring. (Qo'llash)

<i>A) Sof ko'plik ma'nosi</i>	<i>1. O'zlari ham tashrif buyuribdilar-da .</i>
<i>B) Hurmat ma'nosi</i>	<i>2. O'zbekistonda yangi binolar qurilmoqda</i>
<i>C) Ta'kid ma'nosi</i>	<i>3. Buvimlar bilan aylanishga chiqdik.</i>
<i>D) Jamlash ma'nosi</i>	<i>4. U o'z qalbida kechyotgan tuyg'ularni bilmasdi..</i>
	<i>5. Do'konga borib nonlardan olib kel.</i>
	<i>6. Bu yigitlardan kelgusida Farhodlar, Alpomishlar chiqadi</i>

Javob:

A	B	C	D
----------	----------	----------	----------

4. –lar ko`plik qo`shimchasi haqidagi to`g`ri ma`lumotlarni topib moslashtiring. (Qo`llash)

<i>A) Sof ko`plik ma`nosi</i>	<i>1. O`zlari ham tashrif buyuribdilar-da .</i>
<i>B) Hurmat ma`nosi</i>	<i>2. Samarqandda juda ko`p qadimiy obidalar bilan tanishdik.</i>
<i>C) Ta`kid ma`nosi</i>	<i>3. Buvimlar har kuni bizni duo qiladilar</i>
<i>D) Jamlash ma`nosi</i>	<i>4.U o`z qalbida kechiotgan tuyg`ularni bilmasdi..</i>
	<i>5. Bu qizlardan kelgusida Uvaysiylar, Zulfiyaxonimlar chiqadi</i>

Javob:

A	B	C	D
----------	----------	----------	----------

5. –lar ko`plik qo`shimchasi haqidagi to`g`ri ma`lumotlarni topib moslashtiring. (Qo`llash)

<i>A) Sof ko`plik ma`nosi</i>	<i>1. Ichan qal`ani aylanar ekanman, tarixiy obidalarni ko`rib ko`zlarim qamashib ketdi</i>
<i>B) Hurmat ma`nosi</i>	<i>2. Bu safar o`zlari bosh bo`lib borarmishlar</i>
<i>C) Ta`kid ma`nosi</i>	<i>3. Dadamlar bilan muzeyga borganimiz esimda, eksponatlarni birma-bir tanishtirgan edilar.</i>
<i>D) Taxmin ma`nosi</i>	<i>4. Ichan qal`ani aylanar ekanmiz, baland minoralar, gumbazlar va turli xil naqshlarni ko`rdik.</i>
	<i>5. Ichan qal`a martlarda yanada go`zal bo`lib ketadi deb eshitganman.</i>

Javob:

A	B	C	D
----------	----------	----------	----------

6. –lar ko`plik qo`shimchasi haqidagi to`g`ri ma`lumotlarni topib moslashtiring. (Qo`llash)

<i>A) Sof ko`plik ma`nosi</i>	<i>1. Uzoq masofa yurib oyoqlarim charchab ketdi.</i>
<i>B) Hurmat ma`nosi</i>	<i>2. Bu safar o`zlari bosh bo`lib borarmishlar</i>
<i>C) Ta`kid ma`nosi</i>	<i>3. Har doim oyijonimlar bilan birga maslahatlashib ish qilishga harakat qilaman.</i>
<i>D) Taxmin ma`nosi</i>	<i>4. O`qituvchilar uchun semenar-trenenklar rejalashtirildi..</i>
	<i>5. May oylarida Samarqandga borishni rejalashtirdik.</i>

Javob:

A	B	C	D
----------	----------	----------	----------

7. –lar ko`plik qo`shimchasi haqidagi to`g`ri ma`lumotlarni topib moslashtiring. (Qo`llash)

<i>A) Sof ko`plik ma`nosi</i>	<i>1. Dadanglar bormi?</i>
<i>B) Hurmat ma`nosi</i>	<i>2. Bu safar o`zlari bosh bo`lib borarmishlar</i>
<i>C) Ta`kid ma`nosi</i>	<i>3. Akamdan naq balolarga qolaman.</i>
<i>D) Kinoya ma`nosi</i>	<i>4. Bolalarning shovqini tashqaridan eshitilib turardi.</i>
	<i>5. May oylarida Samarqandga borishni rejalashtirdik.</i>

Javob:

A	B	C	D
----------	----------	----------	----------

8. –lar ko`plik qo`shimchasi haqidagi to`g`ri ma`lumotlarni topib moslashtiring. (Qo`llash)

A) Sof ko'plik ma'nosi	1. Buvimlar bilan mehmonga bordik.
B) Hurmat ma'nosi	2. O'zlariyam qadam ranjida qilibdilar-da.
C) Ta'kid ma'nosi	3. Akamdan naq balolarga qolaman.
D) Kinoya ma'nosi	4. Kutubxonada juda ko'p kitoblar bor edi.
	5. May oylarida Samarqandga borishni rejalashtirdik.

Javob:

A	B	C	D
---	---	---	---

9. –lar ko'plik qo'shimchasi haqidagi to'g'ri ma'lumotlarni topib moslashtiring. (Qo'llash)

A) Sof ko'plik ma'nosi	1. Buvimlarning so'zlarini jon qulog'im bilan tinglayman.
B) Hurmat ma'nosi	2. O'zlariyam qadam ranjida qilibdilar-da.
C) Ta'kid ma'nosi	3. Akamdan naq balolarga qolaman.
D) Kinoya ma'nosi	4. Mehmonlar goh qovundan, goh uzumdan tatib ko'rishdi.
	5. May oylarida Buxoroga borishni rejalashtirdik.

Javob:

A	B	C	D
---	---	---	---

10. –lar ko'plik qo'shimchasi haqidagi to'g'ri ma'lumotlarni topib moslashtiring. (Qo'llash)

A) Sof ko'plik ma'nosi	1. Har kuni buvimlarning duolarini olishga harakat qilaman.
------------------------	---

B) Hurmat ma'nosi	2. O'zlariyam qadam ranjida qilibdilar-da.
C) Ta'kid ma'nosi	3. Bunchalar go'zallikdan ko'zlarim qamashib ketdi.
D) Kinoya ma'nosi	4. Mehmonlar goh qovundan, goh uzumdan tatib ko'rishdi.
	5. May oylarida oromgohga borishni rejalashtirdik.

Javob:

A	B	C	D
----------	----------	----------	----------

6	Sintaksis	Qo'shma gap turlari haqida to'g'ri hukmni yecha oladi	Q	Qisqa javobli	8
---	-----------	---	---	---------------	---

1. Ushbu gap haqidagi to'g'ri ma'lumotning tartib raqamini yozing. (Qo'llash)

Xizmatchilardan liftni ishlatib berishni iltimos qilishdi, lekin buni foydasi bo'lmadi.

1. Bog'lovchisiz qo'shma gap
2. Ergashgan qo'shma gap
3. Bog'langan qo'shma gap
4. Sodda yoyiq gap
5. Murakkab qo'shma gap

Javob: _____

2. Ushbu gap haqidagi to'g'ri ma'lumotni topib, tartib raqamini yozing. (Qo'llash)

Men bilgan yovuz kishilar u yerda bor, shuning uchun men bormayman.

1. Bog'lovchisiz qo'shma gap
2. Ergashgan qo'shma gap
3. Bog'langan qo'shma gap
4. Sodda yoyiq gap

5. Murakkab qo'shma gap

Javob: _____

**3. Ushbu gap haqidagi to'g'ri ma'lumotning tartib raqamini yozing.
(Qo'llash)**

Butun dunyoga ma'lumki, siz ham shuni unutmangki, Orolni asrash hammamizning burchimiz.

1. Bog'lovchisiz qo'shma gap

2. Ergashgan qo'shma gap

3. Bog'langan qo'shma gap

4. Sodda yoyiq gap

5. Murakkab qo'shma gap

Javob: _____

**4. Ushbu gap haqidagi to'g'ri ma'lumotning tartib raqamini yozing.
(Qo'llash)**

Hamma ishlaringizda to'g'ri bo'ling, odamlarga muomalada xulqingiz chiroyli bo'lsin.

1. Bog'lovchisiz qo'shma gap

2. Ergashgan qo'shma gap

3. Bog'langan qo'shma gap

4. Sodda yoyiq gap

5. Murakkab qo'shma gap

Javob: _____

**5. Ushbu gap haqidagi to'g'ri ma'lumotning tartib raqamini yozing.
(Qo'llash)**

Shunisi quvonarliki, sinfdagi o'quvchilarning hammasi bir- biri bilan ahil.

1. Bog'lovchisiz qo'shma gap

2. Ergashgan qo'shma gap

3. Bog'langan qo'shma gap

4. Sodda yoyiq gap
5. Murakkab qo'shma gap

Javob: _____

**6. Ushbu gap haqidagi to'g'ri ma'lumotning tartib raqamini yozing.
(Qo'llash)**

So'nggi yillarda yoshlarimizning ijtimoiy tarmoqlarga bo'lgan qiziqishi ortib bormoqda, shuning uchun kitob o'qishga qiziqadiganlar kamaygan.

1. Bog'lovchisiz qo'shma gap
2. Ergashgan qo'shma gap
3. Bog'langan qo'shma gap
4. Sodda yoyiq gap
5. Murakkab qo'shma gap

Javob: _____

**7. Ushbu gap haqidagi to'g'ri ma'lumotning tartib raqamini yozing.
(Qo'llash)**

O'zligini anglashga bel bog'lagan har bir xalq va millat buyuk ajdodlari xizmatlarini e'zozlashni o'rniga qo'yadi. .

1. Bog'lovchisiz qo'shma gap
2. Ergashgan qo'shma gap
3. Bog'langan qo'shma gap
4. Sodda yoyiq gap
5. Murakkab qo'shma gap

Javob: _____

**8. Ushbu gap haqidagi to'g'ri ma'lumotning tartib raqamini yozing.
(Qo'llash)**

Adabiyot - atomdan kuchli, ammo uning kuchini o'tin yorishga sarflamaslik kerak.

1. Bog`lovchisiz qo`shma gap
2. Ergashgan qo`shma gap
3. Bog`langan qo`shma gap
4. Sodda yoyiq gap
5. Murakkab qo`shma gap

Javob: _____

9. Ushbu gap haqidagi to`g`ri ma`lumotning tartib raqamini yozing. (Qo`llash)

Odamlarimizning huquqiy ongi yuksak bo`lsa, har kim o`z haqini tanisa va o`zini o`zi himoya qilsa, demokratik jamiyatga erishgan bo`lamiz.

1. Bog`lovchisiz qo`shma gap
2. Ergashgan qo`shma gap
3. Bog`langan qo`shma gap
4. Sodda yoyiq gap
5. Murakkab qo`shma gap

Javob: _____

10. Ushbu gap haqidagi to`g`ri ma`lumotning tartib raqamini yozing. (Qo`llash)

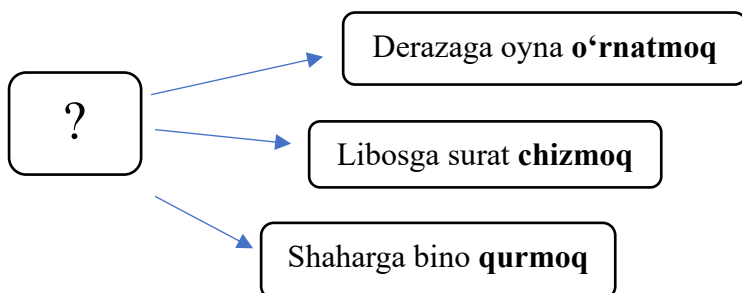
Butun dunyoga ma`lumki, siz ham shuni unutmangki, Orolni asrash hammamizning burchimiz.

1. Bog`lovchisiz qo`shma gap
2. Ergashgan qo`shma gap
3. Bog`langan qo`shma gap
4. Sodda yoyiq gap
5. Murakkab qo`shma gap

Javob: _____

7	Leksikologiya	So`zlarning shakl va ma`no munosabatiga ko`ra turlarini to`g`ri qo`llay oladi	Q	Qisqa javobli	8
---	---------------	---	---	---------------	---

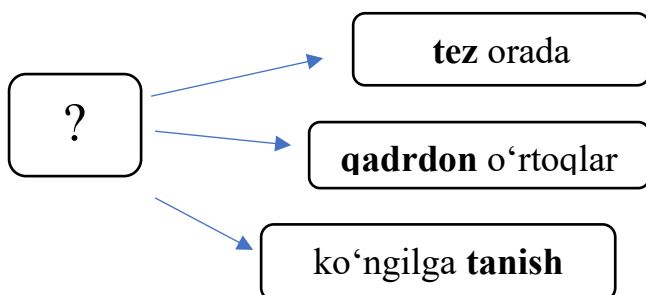
1. Ajratib ko'rsatilgan har uchala so'z bilan shakldoshlik hosil qila oladigan so'zni yozing. (Qo'llash)

Javob:

--	--	--	--	--	--	--	--

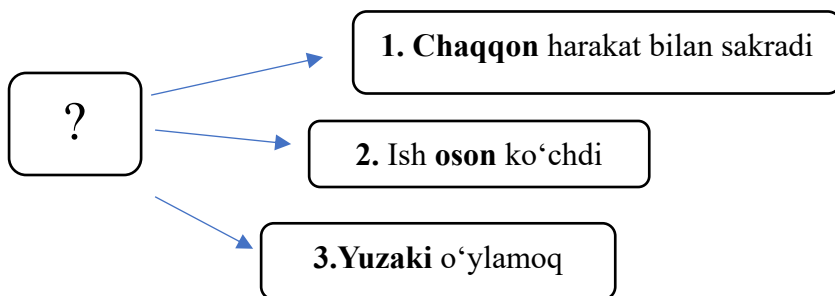
2. Ajratib ko'rsatilgan har uchala so'z bilan ma'nodoshlik hosil qila oladigan so'zni toping. (Qo'llash)

Javob:

--	--	--	--	--	--	--	--

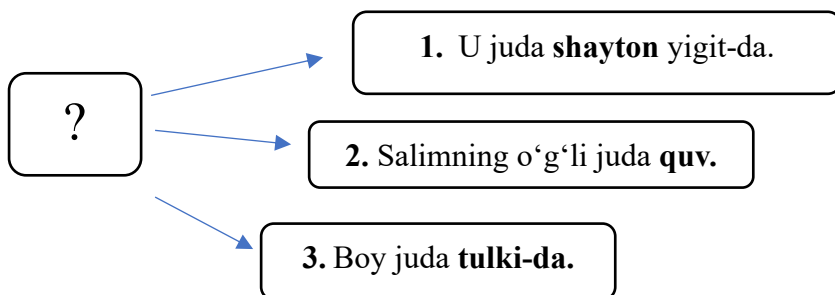
3. Ajratib ko'rsatilgan har uchala so'z bilan ma'nodoshlik hosil qila oladigan so'zni toping. (Qo'llash)

Javob:

--	--	--	--	--	--	--	--

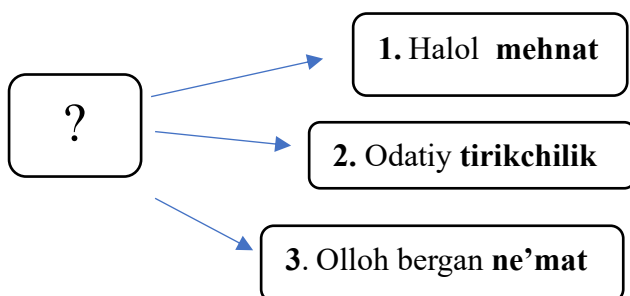
4. Ajratib ko'rsatilgan har uchala so'z bilan ma'nodoshlik hosil qila oladigan so'zni toping. (Qo'llash)

Javob:

--	--	--	--	--	--	--	--

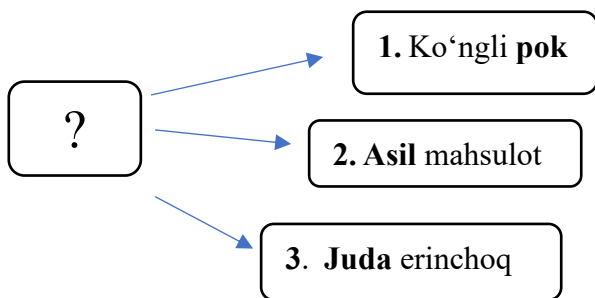
5. Ajratib ko'rsatilgan har uchala so'z bilan ma'nodoshlik hosil qila oladigan so'zni toping. (Qo'llash)

Javob:

--	--	--	--	--	--	--	--

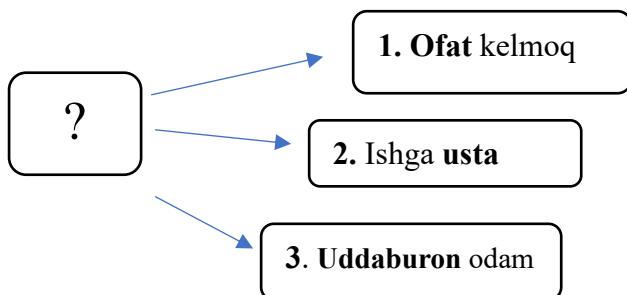
6. Ajratib ko'rsatilgan har uchala so'z bilan ma'nodoshlik hosil qila oladigan so'zni toping. (Qo'llash)

Javob:

--	--	--	--	--	--

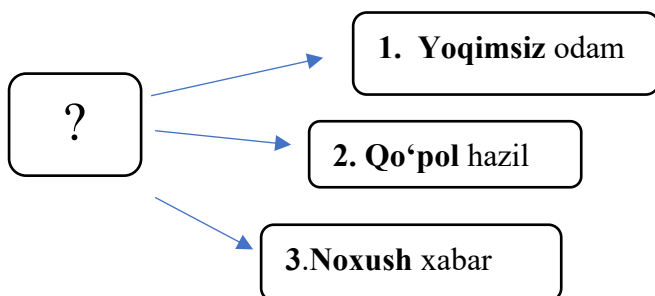
7. Ajratib ko'rsatilgan har uchala so'z bilan ma'nodoshlik hosil qila oladigan so'zni toping. (Qo'llash)

Javob:

--	--	--	--	--	--	--

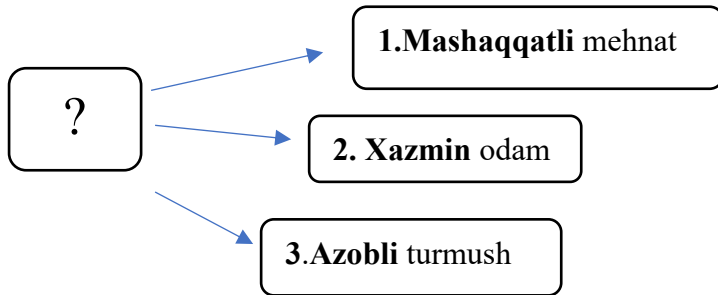
8. Ajratib ko'rsatilgan har uchala so'z bilan ma'nodoshlik hosil qila oladigan so'zni toping. (Qo'llash)

Javob:

--	--	--	--	--	--	--

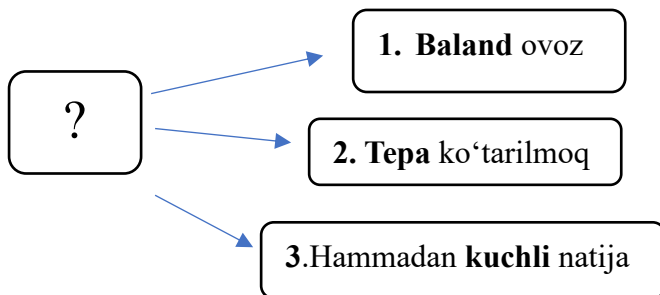
9. Ajratib ko'rsatilgan har uchala so'z bilan ma'nodoshlik hosil qila oladigan so'zni toping. (Qo'llash)

Javob:

--	--	--	--	--	--	--

10. Ajratib ko'rsatilgan har uchala so'z bilan ma'nodoshlik hosil qila oladigan so'zni toping. (Qo'llash)

Javob: _

--	--	--	--	--	--	--

8	Sintaksis	Berilgan parchadagi gap bo'laklarini to'g'ri tahlil qila oladi.	Q	Qisqa javobli	8
---	-----------	---	---	---------------	---

1. Ushbu she'riy parcha to'g'ri sintaktik (gap bo'laklari) tahlil qilingan javoblarning tartib raqamini yozing. (Qo'llash)

*Riyo kasbin o'rgandi u tez,
Umid – pinhon, eplaydi rashkni.
Ko`rinadi munglig` g`amangez,
Boplar ishontirish, avrashni...*

1. Fe'l kesim ishtirok etgan.
2. Ravish aniqlovchi vazifasida qo'llangan.
3. Sifatdosh vositasiz to'ldiruvchi vazifasida kelgan.
4. Olmosh ega vasifanini bajargan.
5. Mavhum ot aniqlovchi vazifasini bajargan.
6. Harakat nomi kesim vazifasi bajargan.

Javob: _____

2. Ushbu she'riy parchada so'zlarning sintaktik (gap bo'laklari) tahliliga oid noto'g'ri ma'lumot(lar)ni aniqlab, tarib raqamini yozing. (Qo'llash)

*Riyo kasbin o'rgandi u tez,
Umid – pinhon, eplaydi rashkni.
Ko`rinadi munglig` g`amangez,
Boplar ishontirish, avrashni...*

1. Fe'l kesim ishtirok etgan.
2. Ravish aniqlovchi vazifasida qo'llangan.
3. Sifatdosh vositasiz to'ldiruvchi vazifasida kelgan.
4. Olmosh ega vasifanini bajargan.
5. Mavhum ot aniqlovchi vazifasini bajargan.
6. Harakat nomi kesim vazifasi bajargan.

Javob: _____

3. Ushbu parchada so'zlarning sintaktik (gap bo'laklari) tahliliga oid to'g'ri ma'lumot(lar)ning tartib raqamini yozing. (Qo'llash)

Turk xalqining zaiflasha boshlaganidan foydalanib qolgan dushman elchi jo'natib, turk xoqonidan uning eng yaxshi otini so'rattirdi.

1. Vositasiz to'ldiruvchi fe'l kesimga to'g'ridan to'g'ri tobelangan.
2. Sifatlovchi aniqlovchi vositasiz to'ldiruvchiga to'g'ridan to'g'ri tobelangan.
3. Maqsad holi vositasiz to'ldiruvchiga tobelangan.
4. Aniqlovchi egaga ohang yordamida tobelangan
5. Hol kesimga to'g'ridan to'g'ri tobelangan.
6. Olmosh ega vasifanini bajargan.

Javob: _____

4. Ushbu parchada so'zlarning sintaktik (gap bo'laklari) tahliliga oid noto'g'ri ma'lumot(lar)ni topib, tartib raqamini yozing.(Qo'llash)

Turk xalqining zaiflasha boshlaganidan foydalanib qolgan dushman elchi jo'natib, turk xoqonidan uning eng yaxshi otini so'rattirdi.

1. Vositasiz to'ldiruvchi fe'l kesimga to'g'ridan to'g'ri tobelangan.
2. Qaratqich aniqlovchi vositasiz to'ldiruvchiga to'g'ridan to'g'ri tobelangan.
3. Ravish holi vositasiz to'ldiruvchiga tobelangan.
4. Aniqlovchi egaga ohang yordamida tobelangan
5. Hol kesimga to'g'ridan to'g'ri tobelangan.
6. Olmosh ega vasifanini bajargan.

Javob: _____

5. Ushbu parchada so'zlarning sintaktik (gap bo'laklari) tahliliga oid to'g'ri ma'lumot(lar)ni tartib raqamda ifodalang. (Qo'llash)

Olamni yoritadigan quyosh bo'lsa, kechani yoritadigan sensan.

1. Vositasiz to'ldiruvchi fe'l kesimga to'g'ridan to'g'ri tobelangan.
2. Sifatdosh ega vazifasida kelgan.
3. Nomustaqil kesim ishtirok etgan.
4. Aniqlovchi egaga ohang yordamida tobelangan

5. Olmosh ot kesim vazifasini bajargan.

6. Vositasiz to'ldiruvchi egaga to'g'ridan to'g'ri tobelangan.

Javob: _____

6. Ushbu parchada so'zlarning sintaktik (gap bo'laklari) tahliliga oid to'g'ri ma'lumot(lar)ni tartib raqamda ifodalang. (Qo'llash)

Taqillaydi eshik nogahon,

Kimsan? -deyman tugab
sabotim.

-Ochgil,-deydi. – Bu – men, qadrdon.

Bilmoq bo'lsang, Bardoshdir
otim.

1. Bitta fe'l kesimli gap tarkibida ega qatnashgan

2. Ikkita ot kesimli egasi yashiringan gap bor

3. Ravish holi kesimga to'g'ridan to'g'ri bog'langan.

4. Ikkita ot kesimli egasi ma'lum gap bor

Javob: _____

7. Ushbu parchada so'zlarning sintaktik (gap bo'laklari) tahliliga oid to'g'ri ma'lumot(lar)ni tartib raqamda yozing. (Qo'llash)

Ammo u odamni podshohlar yeydigan taomni pishirgani uchun emas, balki yomonlikni ravo ko'radigan ko'rnamakni mehmon qilgani uchun jazolayman.

1. Mustaqil va nomustaqil vositasiz to'ldiruvchi qatnashgan

2. Maqsad holi fe'l kesimga to'g'ridan to'g'ri tobelangan.

3. Holning barcha turi tuzilishiga ko'ra sodda so'zlardan tashkil topgan.

4. Gapning egasi ot so'z turkumi bilan ifodalangan.

Javob: _____

8. Ushbu parchada so'zlarning sintaktik (gap bo'laklari) tahliliga oid noto'g'ri ma'lumot(lar)ni so'zlarni tartib raqamda yozing. (Qo'llash)

Ammo u odamni podshohlar yeydigan taomni pishirgani uchun emas, balki yomonlikni ravo ko'radigan ko'rnamakni mehmon qilgani uchun jazolayman.

1. *Mustaqil va nomustaqil vositasiz to'ldiruvchi qatnashgan*
2. *Maqsad holi fe'l kesimga to'g'ridan to'g'ri tobelangan.*
3. *Holning barcha turi tuzilishiga ko'ra sodda so'zlardan tashkil topgan.*
4. *Gapning egasi ot so'z turkumi bilan ifodalangan.*

Javob: _____

9. Ushbu parchada so'zlarning sintaktik (gap bo'laklari) tahliliga oid to'g'ri ma'lumot(lar)ni tartib raqamda ifodalang. (Qo'llash)

Hali hamon kechagi voqea yig'ilganlarning ko'nglini g'ash qilib kemoqda edi.

1. *Mustaqil va nomustaqil vositasiz to'ldiruvchi qatnashgan*
2. *Payt holi kesimga to'g'ridan to'g'ri tobelangan.*
3. *Holning barcha turi tuzilishiga ko'ra sodda so'zlardan tashkil topgan.*
4. *Gapning egasi ot so'z turkumi bilan ifodalangan.*
5. *Qaratqich aniqlovchi to'ldiruvchiga tobelangan.*
6. *Sifatlovchi aniqlovchi egaga to'g'ridan to'g'ri tobelangan.*

Javob: _____

10. Ushbu parchada so'zlarning sintaktik (gap bo'laklari) tahliliga oid noto'g'ri ma'lumot(lar)ni tartib raqamda ifodalang. (Qo'llash)

Hali hamon kechagi voqea yig'ilganlarning ko'nglini g'ash qilib kemoqda edi.

1. *Mustaqil va nomustaqil vositasiz to'ldiruvchi qatnashgan*
2. *Payt holi kesimga to'g'ridan to'g'ri tobelangan.*
3. *Holning barcha turi tuzilishiga ko'ra sodda so'zlardan tashkil topgan.*
4. *Gapning egasi sifatdosh bilan ifodalangan.*

5. Qaratqich aniqlovchi to'ldiruvchiga tobelangan.

6. Sifatlovchi aniqlovchi egaga to'g'ridan to'g'ri tobelangan.

Javob: _____

9	Tinish belgilari	Tinish belgilarini matnda to'g'ri ifodasini ko'rsata oladi.	Q	Qisqa javobli	8
---	------------------	---	---	---------------	---

1. Tinish belgilarini qo'ying: Jumlada vergul bilan almashtirish mumkin bo'lgan raqamlarni yozing. (Qo'llash)

... *Eh-he(1) mana shu ro'baro'dagi odamning joni(2) chindan ham (3) temirdan ekan(4) Urush degan baloyi ofatning turgan-bitgani (5) besaramjomlik (6) qirg'in, jang (7) dod-voy (8) faryod (9) suron-u (10) g'alayondan iborat.*

Javob: _____

2. Tinish belgilarini qo'ying: Jumlada vergul bilan almashtirish mumkin bo'lgan tartib raqamlarni ko'rsating. (Qo'llash)

... *Sovun tegmagan betlari kir(1) ham (2) ko'rpa (3) ham(4) to'shak o'rnini bosgan (5) to'nining yenglari titilib(6) etaklari balchiqqa belanganidan (7) dog' bosib ketgandi va uning bir vaqtlar qizlarni shaydo qilgan(8) qop-qora ko'zlari endi ma'yus (9) atrofga ma'nosiz boqardi...*

Javob: _____

3. Tinish belgilarini qo'ying: Jumlada vergul bilan almashtirish mumkin bo'lgan raqamlarni ko'rsating. (Qo'llash)

Qoraxon bildiki(1) to'raning ilojini qilolmas(2) to Zangar bormasa(3) Xolbekadan (4) boshqani xohlamas (5) podsho noiloj(6) nochor javob bermoqchi bo'lib(7) lashkarlarini yig'ib(8) har dastasidan(9) bittadan (10) qirq yigit ayirib berdi.

Javob: _____

4. Tinish belgilarini qo'ying: Jumlada vergul bilan almashtirish mumkin bo'lgan raqamlarni ko'rsating. (Qo'llash)

– *So'zingiz juda to'g'ri(1) inim (2) – dedi (3) Me'mor kaftlarini bir-biriga ishqalab (4) – qumda havo qiziq (5) bo'lishiga qaramay (6) nafas olish qulay.*

Javob: _____

5. Tinish belgilarini qo‘ying: Jumlada vergul bilan almashtirish mumkin bo‘lgan raqamlarni ko‘rsating. (Qo‘llash)

Biylar (1) ziyoda vaqti xush bo‘lib (2) manziliga kelib (3) joy olib, (4) vaqti xushligidan har tarafga (5) xabar yuborib (6) to‘y-tomoshalar qilmoqchi bo‘lib (7) chog‘lanib (8) sozlanib (9) o‘n olti urug‘ Qo‘ng‘irot elining katta-kichik biylarini (10) oqsoqol (11) arboblarni yig‘dirib (12) “To‘y qilamiz” (13) — deb (14) maslahat qildi.

Javob: _____

6. Tinish belgilarini qo‘ying: Jumlada vergul bilan almashtirish mumkin bo‘lgan raqamlarni ko‘rsating. (Qo‘llash)

– So‘zingiz juda to‘g‘ri (1) inim (2) – dedi (3) Me‘mor kaftlarini bir-biriga ishqalab (4) – qumda havo qiziq (5) bo‘lishiga qaramay (6) nafas olish qulay.

Javob: _____

7. Tinish belgilarini qo‘ying: Jumlada vergul bilan almashtirish mumkin bo‘lgan raqamlarni ko‘rsating. (Qo‘llash)

Uning ko‘lankasi ko‘zdan g‘oyib bo‘lar-bo‘lmas (1) navkari Boboali orqadan qilich yalang‘ochlab (2) yugurdi (3) dam o‘tmay (4) o‘nlab yigitlar qo‘rg‘onga (5) hujum qilganday (6) shijoat va ildamlilik bilan shoir chiqqan yo‘ldan tepaga otilishdi...

Javob: _____

8. Tinish belgilarini qo‘ying: Jumlada vergul bilan almashtirish mumkin bo‘lgan raqamlarni ko‘rsating. (Qo‘llash)

*...Bolalarim (1) unutmangki (3) davlat ishida (4)
Har qanday yumushning (5) ham o‘z o‘rni bordir (6)*

*Minglab xufya(7) xizmat qilar
bizga(8) masalan(9)*

Ammo ular tanishmagay(10) bir-birlarini(11)

Javob: _____

9. Tinish belgilarini qo‘ying: Jumlada vergul bilan almashtirish mumkin bo‘lgan raqamlarni ko‘rsating. (Qo‘llash)

“Ha(1) qor qalin(2) Yemish uchun qishloqqa engan”(3) - deb o‘yladi va shunday paytlarda choldevorlar ichida kezib(4) ham kakliklarni uchirib otgani(5) qanotlari muzlab qorga kirib qolganini tayoq bilan urib olganini(6)... eslab(7) shunday betoqatlandi!

Javob: _____

10. Tinish belgilarini qo‘ying: Jumlada vergul bilan almashtirish mumkin bo‘lgan raqamlarni ko‘rsating. (Qo‘llash)

*Vo(1) endi tushundim(2) so‘ylardi doim(3)
Samarqand taxtida(4) bo‘lurmiz qoim(5)
Bosh egmay(6) hech kimga mustaqil(7) erkin!..
To‘y kuni jang chiqib(8) dilpora bo‘ldim(9)
Yurtdan yiroq tushib(10) ovora bo‘ldim(11)
Evoh(12) nomard ekan(13) suyulgan yorim!..
Endi bas(14) endi bas (15) ey(16) bir-u borim
(17)*

Javob: _____

10	Uslubiyat va nutq madaniyati	Berilgan hikoyaning asosiy g‘oyasi haqida o‘z fikrlarini bayon eta oladi.	Q	Kengaytirilgan javobli	9
----	------------------------------	---	---	------------------------	---

1. Berilgan hikoyaning asosiy g‘oyasiga mos keluvchi fikrni tanlang va matnda keltirilgan gaplar bilan asoslang. O‘z fikrlaringizni yozma ravishda kamida 35-40 ta so‘z bilan bayon eting. (Qo‘llash)

Filni bir xonaga qamashib, uni umrida ko‘rmagan kishilarga ko‘rsatishdi. Xona qop-qorong‘i bo‘lib, nafas olishidan u yerda bir maxluq borligi zo‘rg‘a bilinar edi. Kishilar avval filni paypaslab ko‘rishdi va so‘ngra o‘z tasavvurlarini bayon qilishdi. Xartumini ushlagani filni yo‘g‘on arqonga, qulog‘ini ushlagani yelpig‘ichga, oyoqlarini ushlagani ustunga, qornini ushlagani qoyaga o‘xshatdi. Shunday qilib, har bir kishi filni o‘zi paypaslagan narsasidek tasavvur qildi.

1) Har bir inson, o‘zining shaxsiy tajribasi, bilim doirasi va idrok qilish qobiliyatiga qarab, haqiqatni turlicha tushunishi mumkin, chunki u atrof-muhitni o‘z sezgilari va fikrlari orqali qabul qiladi.

2) Haqiqat yagona bo‘lib, uni to‘g‘ri anglashning faqat bitta usuli mavjud, shuning uchun ham insonlar doimo bir xil xulosaga kelishi kerak.

3) Kishilar o‘z sezgilari bilan haqiqatni anglashga harakat qilsa-da, ular aksariyat hollarda noto‘g‘ri xulosalar chiqarib, haqiqatni to‘liq tushuna olmaydi.

4) Katta va murakkab tuzilishga ega bo‘lgan mavjudotlarni tushunish mushkul bo‘lgani sababli, odamlar ularning mohiyatini to‘g‘ri anglay olmaydi.

2. Matnni o‘qing. Berilgan hikoyaning asosiy g‘oyasiga mos keluvchi fikrni tanlang va matnda keltirilgan gaplar bilan asoslang. O‘z fikrlaringizni yozma kamida 35-40 ta so‘z bilan bayon eting. (Qo‘llash)

Sayyor ismli ko‘r arablar orasida eng mashhur ekan. Bir kuni ko‘chada unga tegishib:

– Hoy, Sayyor, Xudodan tila, ko‘zing evaziga biror nima bersin, – debdi.

– So‘radim – berdi, – debdi ko‘r.

– Nima berdi?

– Senga o‘xshagan ahmoqlarning basharasini ko‘rmaslikni!

1) Ko‘r odamlarning tashqi dunyoni idrok eta olmasligi ularning hayotini qanchalik qiyinlashtirmasin, bu holat ba‘zan ularga atrof-muhitdagi salbiy ta‘sirlardan himoyalaniş imkonini ham berishi mumkin.

2) Inson o‘zidagi ayrim jismoniy yoki ruhiy kamchiliklarni hayotidagi eng katta muammo deb o‘ylashi mumkin, lekin vaqt o‘tishi bilan ularning ba‘zan kutilmagan tarzda foyda keltirishini ham anglab yetishi mumkin.

3) Ko‘r bo‘lish inson uchun katta sinov bo‘lsa-da, hayotda shunday holatlar bo‘ladiki, u atrofdağı yomonliklardan, munofiqlikdan va yolg‘onchilikdan uzoqroq bo‘lishiga yordam beradi.

4) Jamiyatda insonlarning bir-biriga yaxshilik qilishga intilishi muhim bo‘lsa-da, ba‘zan odamlar o‘zgalarning kamchiliklari ustidan kulib, ularni kamsitish orqali o‘zlarining haqiqiy qiyofalarini namoyon qiladilar.

3. Matnni o‘qing. Berilgan hikoyaning asosiy g‘oyasiga mos keluvchi fikrni tanlang va matnda keltirilgan gaplar bilan asoslang. O‘z fikrlaringizni yozma ravishda kamida 35-40 ta so‘z bilan bayon eting. (Qo‘llash)

Bir ovchi kaklik tutib olibdi. Uni o‘ldirmoqchi bo‘lgan ekan, kaklik: «Meni ozodlikka qo‘yib yubor, – deb yalinibdi. – Agar meni tirik qoldirsang, evaziga to‘ringga juda ko‘p kakliklarni ilintirib beraman», – debdi. Ovchi kaklik ni qo‘yib yuborishga moyil bo‘lib turgan ekan, ammo uning gapini eshitgach g‘azablanib shartta o‘ldiribdi.

1) Inson biror narsaga erishganida, uni boy berib, katta va‘dalarga ishonib ketishi oqibatida o‘zining haqiqiy imkoniyatlarini yo‘qotishi mumkin.

2) Odamlar ba‘zan hayotdagi kichik narsalarga qanoat qilmay, yolg‘on va‘dalarga uchib, bor narsasidan ham ayrilish xavfini tug‘diradilar.

3) Haqiqatdan uzoq bo‘lgan yolg‘on va‘dalar kishini nafaqat ishonchsizlikka, balki unga nisbatan keskin va shafqatsiz munosabatda bo‘lishga ham olib kelishi mumkin.

4) Inson o‘z qo‘lida mavjud bo‘lgan narsani qadrlashni o‘rganmasa, ba‘zan bu ishonchsizlik yoki beparvolik oqibatida unga katta zarar yetkazishi mumkin.

4. Matnni o‘qing. Berilgan hikoyaning asosiy g‘oyasiga mos keluvchi fikrni tanlang va matnda keltirilgan gaplar bilan asoslang. O‘z fikrlaringizni

yozma ravishda kamida 35-40 ta soʻz bilan bayon eting.

(Qoʻllash)

Bir kun magʻrur tilshunos sohilda turgan qayiqqa minib narigi qirgʻoqqa oʻtmoqchi boʻldi. Sohilda yoʻlovchi kutib turgan qayiqchilardan biriga yuzlandi. Qayiq yaqinlashdi. Olim qayiqqa oʻtirdi. Dengizni tomosha qilib ketayotgan olim qayiqchidan soʻradi:– Sen hech nahv oʻqiganmisan?– Yoʻq, men johil bir qayiqchiman. Olim:– E voh, juda xafa boʻldim. Demak, yarim umring behuda oʻtibdi, – deya achinib qayiqchiga qaradi.

Shu vaqt dovul turdi. Keyin dengizning oʻrtasida chayqala boshladi, qayiqchi butun kuchi bilan xayfdan qutulish uchun harakat qildi. Boʻron borgan sayin kuchayar, qayiq esa choʻkish arafasida edi. Shu vaqt qoʻrquvdan dir-dir titrayotgan olimdan qayiqchi soʻradi:– Ey, har narsani bilgan olim doʻstim. Suzishni bilasanmi?

Yoʻq javobini olgan qayiqchi:– Voh, voh, sen umringni behuda sarflabsan. Hozir butun umring ketdi. Chunki birozdan keyin qayigʻim choʻkadi. Yaxshi bilginki, bu yerda hozir nahv (grammatika) emas, mahv ilmi lozim. Agar mahv ilmini bilsang, qoʻrqmasdan dengizga sakra, dedi.

1) Inson hayotda muvaffaqiyat qozonishi uchun faqat nazariy bilimlarga emas, balki amaliy koʻnikmalarga ham ega boʻlishi lozim, chunki faqatgina ilmga suyanish xavfli vaziyatlarda uni qutqarib qolmasligi mumkin.

2) Tilshunoslik fanining inson hayotidagi oʻrni juda muhim boʻlib, grammatikani bilmagan kishi har qanday vaziyatda qiyinchilikka duch kelishi ehtimoldan xoli emas.

3) Dunyoni anglash va unda muvaffaqiyatga erishish faqat ilmiy bilimlar yordamida amalga oshishi mumkin, shu sababli inson doimo oʻqishi va ilmga intilishi lozim.

4) Har bir inson faqatgina oʻz mutaxassisligining bilimdoni boʻlishi kerak, chunki boshqa sohalarga qiziqish uning asosiy faoliyatiga halaqit berishi mumkin.

5. Matnni oʻqing. Berilgan hikoyaning asosiy gʻoyasiga mos keluvchi fikrni tanlang va matnda keltirilgan gaplar bilan asoslang. Oʻz fikrlaringizni yozma ravishda kamida 35-40 ta soʻz bilan bayon eting.

(Qoʻllash)

Anushervon Buzurgmehrardan: – Hilm nima? – deb soʻrabdi.

– Hilm – axloq dasturxonining tuzi. Hilm soʻzini teskari oʻqisang, arabchada milh, yaʼni “tuz” soʻzi hosil boʻladi. Hech bir ovqat tuzsiz taʼmga ega boʻlmaydi. Hech bir xulq ham hilm, yaʼni muloyimliksiz kamol topolmaydi, – deb javob berdi.

Anushervon yana undan:

– Hilmning belgilari qanday bo‘ladi? – deb so‘radi.

– Uning uch alomati bo‘ladi, – deb javob berdi Buzurgmehr, – birinchisi – birov senga qovog‘ini solsa yoki achchiq so‘zlarni aytsa ham, unga nisbatan shirin so‘z aytasan, agar u o‘z fe‘li bilan xafa qilsa, uni xursand qilishga urinasan. Ikkinchisi – g‘azab o‘t olib osmonga o‘rlagan paytda ham sukut qilib, xomush bo‘lib turasan. Uchinchisi – biror kimsa kirdikori bilan g‘azabga loyiq bo‘lsa ham, g‘azabni ichga yutib, o‘zingni bosasan!

1) Hilm inson axloqining eng muhim jihatlaridan biri bo‘lib, u har qanday vaziyatda ham insonning o‘zini tuta bilishi, sabr va vazminlik bilan muomala qilishi lozimligini anglatadi.

2) Inson g‘azabni ichga yutib, uni boshqarishga harakat qilishi mumkin bo‘lsa-da, ba’zi hollarda bunday holatning salomatlikka salbiy ta’sir ko‘rsatishi ehtimoldan holi emas.

3) Ovqat tuzsiz bo‘lishi mumkin bo‘lsa-da, axloqiy jihatdan insonning hilmga ehtiyoji yo‘qligi haqidagi fikr mutlaqo noto‘g‘ri bo‘lib, jamiyatdagi odob va axloqiy qadriyatlar hilm bilan mustahkamlanadi.

4) Agar inson har doim g‘azabini namoyon qilishi zarur bo‘lsa, u holda jamiyatdagi tinchlik va insonlar o‘rtasidagi munosabatlar izdan chiqib, doimiy nizolar vujudga kelishi mumkin.

6. Matnni o‘qing. Berilgan hikoyaning asosiy g‘oyasiga mos keluvchi fikrni tanlang va matnda keltirilgan gaplar bilan asoslang. O‘z fikrlaringizni yozma ravishda kamida 35-40 ta so‘z bilan bayon eting.

(Qo‘llash)

Bir ovchi kaklik tutib olibdi. Uni o‘ldirmoqchi bo‘lgan ekan, kaklik: “Meni ozodlikka qo‘yib yubor, – deb yalinibdi. – Agar meni tirik qoldirsang, evaziga to‘ringga juda ko‘p kakliklarni ilintirib beraman”, – debdi. Ovchi kaklikni qo‘yib yuborishga moyil bo‘lib turgan ekan, ammo uning gapini eshitgach g‘azablanib shartta o‘ldiribdi.

1) Inson, hatto eng qiyin vaziyatda ham, va’dalarining haqqoniyligini isbotlashi lozim bo‘lib, agar u yolg‘on gapirsa, unga hech kim ishonmaydi va natijada o‘z hayotini xavf ostiga qo‘yishi mumkin.

2) Har qanday inson bergan va'dalariga sodiq bo'lishi va o'z manfaatlarini ko'zlab yolg'on gapirishdan tiyilishi zarur, chunki yolg'on gapirish kishining boshiga og'ir oqibatlarini keltirib chiqarishi mumkin.

3) Agar inson o'zini qutqarish maqsadida boshqalarga foyda keltirishini aytib yolg'on gapirsa-yu, bu ish haqiqatga mos kelmasa, uning yolg'oni fosh bo'lib, unga ishonch butunlay yo'qoladi va oqibatda yomon natijalarga olib kelishi mumkin.

4) Hayotda aldov va yolg'on orqali qutulishning iloji bo'lsa ham, uzoq muddat davomida bu usulning hech qanday samarali natija bermasligi va insonning o'z zarariga ishlashi aniq bo'lib, shu sababli halollik eng muhim fazilat hisoblanadi.

7. Matnni o'qing. Berilgan hikoyaning asosiy g'oyasiga mos keluvchi fikrni tanlang va matnda keltirilgan gaplar bilan asoslang. O'z fikrlaringizni yozma ravishda kamida 35-40 ta so'z bilan bayon eting.

(Qo'llash)

Bir zag'cha o'z qavmidagi boshqa zag'chalardan bo'ydorroq, bo'laliroq edi. Shu bois u o'z urug'idan jirkanib, qarg'alar jamoasi huzuriga bordi va ular bilan birga yasha moqchi bo'lganini aytdi. Ammo zag'chaning turqi ham, ovozi ham qarg'alarga yot edi, shuning uchun bu qushga ro'yxush bermay, cho'qib-cho'qib haydab yuborishdi. Qu vilgan zag'cha o'z urug'lari oldiga qaytib keldi, lekin zag'chalar bu takabbur qushdan nafratlanib, uni jamoalariga qo'shmadilar. O'zga yurtni afzal ko'rib, o'z Vatanini tark etgan kishilar shu zag'chaga o'xshaydilar: begona yurtda qadr-qimmat topmaydilar, o'z Vatanlarida esa odamlar ulardan yuz o'giradilar.

1) Inson o'z qadrini bilib, tug'ilib o'sgan yurti va qavmini mensimasdan begona elga ketishni istasa, u na yangi jamiyatga moslasha oladi, na o'z yurti oldidagi hurmatini saqlab qoladi.

2) Har bir inson o'z Vatanidan boshqa joyda ko'proq hurmat va e'tibor topishi mumkin bo'lsa-da, agar u begona yurtga to'liq moslasha olmasa, natijada hech bir jamiyatda o'z o'rnini topa olmaydi.

3) O'z yurtidan ketib, begona yurtda hayot kechirish har bir kishining shaxsiy tanlovi bo'lib, agar inson o'z ona diyorida voz kechsa ham, unga har doim qaytishga imkon berilishi lozim.

4) Inson qaerga bormasin, agar u o'zini hurmat qildirsa, ham o'z yurti, ham begona el uni qabul qiladi, shu sababli inson uchun eng muhimi o'zini qanday tutishidir.

8. Matnni o‘qing. Berilgan hikoyaning asosiy g‘oyasiga mos keluvchi fikrni tanlang va matnda keltirilgan gaplar bilan asoslang. O‘z fikrlaringizni yozma ravishda kamida 35-40 ta so‘z bilan bayon eting. (Qo‘llash)

Bir odam tovusning tumshug‘i bilan qanotlaridagi go‘zal, yaltiroq patlarni yulayotganini ko‘rib qoldi. Chidolmay so‘radi:

– Ey go‘zal qush... Gunoh emasmi, shunday chiroyli, rang-barang patlaringni yulib tashlayapsan. Holbuki, sening go‘zalliging shu patlaringdir. Hamma shu patlaringdan yelpig‘ich qilish, ularni kitob sahifalari orasiga qo‘yishni o‘ylaydi, sen esa nima qilyapsan? Tovus javob berdi:

– To‘g‘ri, lekin bu patlar mening jonimdan aziz emas. Chunki bu patlar tufayli meni ovlashadi, jonimga qasd qilishadi. Jon omon qolishi uchun xunuk bo‘lishim kerak.

1) Ba‘zan inson o‘zining go‘zalligi yoki iste’dodi sababli xavf ostida qolishi mumkin, shu bois u o‘zini himoya qilish uchun ba‘zi narsalardan voz kechishga majbur bo‘ladi.

2) Go‘zallik va ziynat inson uchun muhim bo‘lsa-da, har qanday holatda ham uni saqlab qolish kerak, chunki inson o‘zining asl qiyofasidan voz kechmasligi lozim.

3) Hayotda tashqi ko‘rinishdan ko‘ra, ichki go‘zallik va ma‘naviyat muhimroq bo‘lib, odamlar faqat tashqi go‘zallik bilan emas, balki fazilatlar bilan qadrlanishi kerak.

4) Tovus kabi ba‘zi jonzotlar o‘z tabiiy go‘zalligini yo‘q qilish orqali xavfsizligini ta‘minlashga harakat qiladi, ammo bu ularning haqiqiy qadriyatini o‘zgartirib yuboradi.

9. Matnni o‘qing. Berilgan hikoyaning asosiy g‘oyasiga mos keluvchi fikrni tanlang va matnda keltirilgan gaplar bilan asoslang. O‘z fikrlaringizni yozma ravishda kamida 35-40 ta so‘z bilan bayon eting. (Qo‘llash)

Bir bug‘u ovchilardan qochib uzumzorga yashirindi. Ovchilar uni ko‘rmay bog‘ yonidan o‘tib ketishdi. Shunda falokatdan qutuldim deb ko‘ngli taskin topgan bug‘u tok barglarini yeya boshladi. Lekin ovchilardan biri shu payt tasodifan orqasiga o‘girilib, bug‘uni ko‘rib qoldi va kamo nidan o‘q otib uni yaraladi. Ajali yetganini sezgan jonivor og‘ir bir nola chekib o‘ziga o‘zi dedi: “Eh qanday sho‘r peshonaman! Qilmishimga yarasha jazomni oldim: bu tok meni o‘limdan qutqarib

qolgan edi, men bo'lsam uni nobud qildim".

1) Inson yoki jonivor o'ziga yaxshilik qilganlarga yaxshilik bilan javob qaytarishi lozim, aks holda noshukurlikning jazosi og'ir bo'lishi mumkin.

2) Har qanday mavjudot o'z hayotini saqlab qolish uchun harakat qilishi tabiiy, lekin bu harakat boshqalarga zarar yetkazmasligi kerak.

3) Inson o'ziga mehribon bo'lgan kishilarga hurmatsizlik qilsa, oxir-oqibat bu xatti-harakatining oqibatini tortishi muqarrar.

4) Hayotda har kim o'z qilmishiga yarasha jazo oladi, shuning uchun hech kim o'zini aybsiz deb hisoblamasligi lozim.

10. Matnni o'qing. Berilgan hikoyaning asosiy g'oyasiga mos keluvchi fikrni tanlang va matnda keltirilgan gaplar bilan asoslang. O'z fikrlaringizni yozma ravishda kamida 35-40 ta so'z bilan bayon eting. (Qo'llash)

Ikki xurosoniy faqir bir-biri suhbatina mulozim bo'lur; sayohat qilur edilar. Biri zaif va biri qaviy edi. Zaif kunduz uruj tutar, kecha iftor etar, dag'i qaviysi kunda uch navbat yemak yer. Bir kun bularni bir shaharning eshikinda josus deb tuhmat bilan tuttilar. Ikkisini bir evga soldilar, dag'i eshikni mahkam bekit dilar. Bir jum'adan so'ngra ma'lum qildilarkim, yozuqlari yo'q emish, kelib ko'rdilarkim, qaviysi o'lmish, zaifi salomat qolmish. Taajjub qildilarkim, nechuk bo'ldi deb. Bir hakim hozir edi. Aytti: "Agar munung xilofi bo'lsa, ajab bo'lg'ay edi. Ul biri ko'p yer edi, ochliqqa toqat keturmadi, o'ldi. Dag'i bu biri oz yer edi, odatincha sabr etib salomat qoldi".

1) Inson o'zining turmush tarziga mos ravishda yashashni o'rganishi kerak, chunki haddan tashqari odatga bog'lanish qiyin vaziyatlarda omon qolish imkoniyatini kamaytiradi.

2) Ko'p yeb ichishga odatlangan inson ochlikka bardosh bera olmaydi, aksincha, kamtar va kam ovqat yegan kishi qiyin sharoitlarga moslashib, hayotini saqlab qoladi.

3) Odamlar doimo to'g'ri ovqatlanish tartibini saqlashi kerak, chunki bu ularning sog'lig'iga va hayotiga bevosita ta'sir qiladi.

4) Hayotda ko'p yeyish yoki oz yeyish emas, balki insonning sabr-qanoati va qiyin sharoitlarga moslasha olishi uning hayotini saqlab qolishida muhim rol o'ynaydi.

11	Uslubiyat va nutq madaniyati	Berilgan qisqa hikoyadagi yozuvchining asosiy maqsadi haqida chuqur mushohada qila oladi	Q	Kengaytirilgan javobli	9
----	------------------------------	--	---	------------------------	---

1. Matn. (Qo‘llash)

Otalar va bolalar

U oddiy odam edi. Hammolchilik qilardi. To‘rt qiz, uch o‘g‘ilni oyoqqa turg‘azdi.

O‘g‘illarini uylantirdi. Qizlarini chiqardi. Hammasini uyli-joyli qildi. Hayotdan ko‘z yumayotganida “hammalaringdan mingdan-ming roziman”, dedi...

Qarashsa, kafanligi yo‘q ekan...

- 1. Hikoyadagi ota o‘z hayotini qanday baholaydi?**
- 2. Uning “Hammalaringdan mingdan-ming roziman” degan so‘zlari nima maqsadda aytili?**
- 3. Sizningcha, bu gap ifodasida qanday his-tuyg‘ular mavjud?**

2. Matn. (Qo‘llash)

Umr

Tanishdilar...

Sevishdilar...

Turmush qurdilar...

Farzand ko‘rdilar...

To‘ng‘ichi nimjonroq edi. Kasal bo‘lib, ko‘p kuydirdi...

O‘rtanchasi o‘yinqaroq edi... Qamalib chiqdi...

Kenjasi qiz edi... Erkarroq o‘ydi. Turmushi buzildi...

Bir kuni erkak kechasi uyg‘onib ketdi. Uzoq o‘y o‘ylab yotdi. Qarasa, ayoli ham uyg‘oq ekan.

- Onasi,- dedi. - - Dunyoga kelib nima ko‘rdik o‘zi?

- Bilmasam, - dedi ayoli xo‘rsinib...

..Bobotoqqa borganimda qurib qolgan ikkita daraxtni ko‘rgandim. Ikkalasi bir-biriga

suyani-i-ib turardi...

1) Erkak va ayolning o‘zaro suhbatida, “dunyoga kelib nima ko‘rdik o‘zi?” degan savolni berganida, ular hayotning mazmunini va o‘z o‘rnini qanday tushunishga intilmoqda?

2) Sizningcha, bu gap ifodasida qanday his-tuyg‘ular yotadi?

3. Hayot falsafasi

Munkillab qolgan ammam bo‘lardi. O‘ta xudojo‘y kampir edi. Bolaligimda oldiga o‘tkazib qo‘yib, bir gapni ko‘p aytardi.

- U quloq, bu qulog‘ing bilan ham eshitib ol, bolam. Odamning u yelkasida ham, bu yelkasida ham bittadan farishta o‘tiradi. O‘ng yelkangdagi farishta umr bo‘yi qilgan savob ishlarini, chap yelkangdagisi gunohlaringni hisoblab boradi. U dunyoga borganingda hisob-kitob qilib ko‘rishadi. Savobing ortiq bo‘lsa, jannatga, gunohing ortiq, do‘zaxga tushasan. Savodsiz kampirning sodda falsafasida qanchalik chuqur ma‘no borligini endi tushunyapman.

1) Farishtalar va hisob-kitob haqidagi tushuncha qanday ahamiyatga ega?

2) Sizningcha, bu gap ifodasida qanday his-tuyg‘ular yotadi?

4. Matn. (Qo‘llash)

Boshingda quyosh charaqlab turganida izingdan qolmaydigan do‘st-shunchaki do‘st. Boshingda quyosh charaqlab turganida izingdan qolmaydigan, boshingga bulut kelganida g‘oyib bo‘ladigan do‘st-do‘st emas. Boshingda quyosh charaqlab turganida izingdan qolmaydigan, boshingga bulut kelganida xiyonat qiladigan “do‘st”- dushman. Boshingda quyosh charaqlab turganida izingdan quvmaydigan, boshingga bulut kelganida izingdan qolmaydigan do‘st-haqiqiy do‘st.

1) Matndan kelib chiqib, do‘stlikning turli darajalarini tahlil qiling.

2) Sizningcha, haqiqiy do‘st va soxta do‘stning xatti-harakatlarini qanday belgilash mumkin?

5. Matn. (Qo‘llash)

Avvaliga bir-birlarini tanimas edilar. Ularni sevgi degan g‘aroyib kuch topishtirdi. Ular ana shu kuch sehriga maftun bo‘lib qoldilar. Ajab, Sevgi hech qachon yolg‘iz yurmas ekan. Unga Hijron degan alanga ergashib keldi. Ular ana shu alanga otashida baravar kuya boshladilar. Nihoyat, Hijron alangasi so‘ndi-yu, sevgi Visol degan entiktiruvchi tyg‘uni yetaklab keldi. Endi ular baxtiyor edilar. Ajab, Sevgi hech qachon yolg‘iz yurmas ekan. Endi u Sinov degan to‘siqni yetaklab keldi. Agar ular Sevgining qo‘lidan mahkam tutishganida bu to‘siqdan o‘tishlari

mushkul emasdi. Ammo bunday bo'lmadi. Ular sinov oldida chekindilar. O'rtada Shubha, Rashk degan sharpalar o'rmalab qoldi. Shunda ular o'zlarini topishtirgan Sevgiga ilk bor ta'na toshi otdilar. Sevgi shunda ham ularni kechirdi. Sabot, Mehr degan kuchlarga oshno qilishga urindi. Ammo ular Sabotni ham, Mehrni ham unutdilar. O'zlarini topishtirgan Sevgi degan "yovuz kuch" ga la'nat aytdilar! Shunda... Ularning qismatiga Xiyonat kirib keldi! Ular Sevgini ayblay-ayblay, oxiri... ajrashdilar... Qismat chorrahasida esa uchta begunoh go'dak chirqillab qoldi. Besh yashar o'g'il, uch yashar qizaloq va... yetim qolgan Sevgi...

1) Agar Sevgi mustahkam bo'lsa, nega ular Sinov degan to'siqdan o'tolmadilar?

2) Sizningcha, ularni orqaga qaytishga majbur qilgan asosiy omillar nimalar bo'lishi mumkin edi?

6. Matn. (Qo'llash).

Bozorda hayot qaynaydi... mozor esa marhumlar makoni... Bozorda shoh-shoh, gado-gado. Mozorda esa shoh-u gado barobar... Bozorda kun-u tun shovqin tinmaydi. Mozor esa sukunat maskani... Bozor bilan Mazar bir-biridan naqadar uzoq... Lekin... Aqli raso odam hech qachon Bozorni buzmaydi. Aqli raso odam hech qachon mazar ham buzmaydi... Aqli raso odam qay yurtga bormasin, bozorni aylanadi. Aqli raso odam qay yurtga bormasin Mazorni ham aylanadi. Bozorga kirib, bu yurtning moddiy boyligini ko'radi. Mozorga kirib, ma'naviy boyligiga baho beradi... Bozor bilan Mazar bir-birdan naqadar uzoq. Bozor bilan Mazar bir-biriga naqadar yaqin!

1) Matnda "Bozor bilan Mazar bir-biridan naqadar uzoq... Lekin..." jumlasini mavjud. Shu qarama-qarshilikni chuqur tahlil qiling.

2) Sizningcha, bozor va mazar qanday jihatlari bilan bir-biriga yaqin?

3) Hayotda bu ikki tushuncha o'rtasidagi bog'liqlik qanday namoyon bo'ladi?

7. Matn. (Qo'llash).

Vaqtivaqti bilan qabristonga borasiz. Ajdodlaringiz boshida turib o'tganlar ruhini xotirlaysiz... Keyin... o'z yumushingiz bilan ketasiz. Shoshilmang. Dunyo ishi bitganmas... iloji bo'lsa, qabristonni osoyishta aylaning. Shunda... g'alati holat ro'y beradi. Marhumlar sizga ko'-o'-o'p narsalarni aytadi... Ishoning, o'liklar tiriklardan ko'ra teranroq fikrlaydi...

1) Marhumlar bizga "ko'p narsalarni aytadi" degan fikrni qanday tushunish mumkin?

2) Bu faqat xotiralar orqali anglanadimi yoki inson o'lim oldida o'z hayotiga boshqacha qaraydimi?

8. Matn. (Qo'llash).

Asar binoga o'xshaydi. Faqat bino g'ishtdan quriladi, asar esa so'zdan. Endi bir narsani tasavvur qiling: bitkazilgan binodan bitta g'ishtni sug'urib olsangiz, uning husniga shikast yetadi. O'nta g'ishtni ko'chirsangiz, bino bosib qoladi... Shunday asarlar borki, butun-butun jumalarni olib tashlasangiz ham, yuzta so'zni o'chirsangiz ham, mingtasi o'rnini almashtirsangiz ham hech nima o'zgarmaydi... Bunaqangi "asar" bino emas, vayronadir!

Matnda "asar" va "bino" o'xshatilishining asosiy ma'nosi nimada? Fikringizni yozma bayon qiling.

8. Matn. (Qo'llash).

Bola edim... Kuz edi... so'rida dars qilib yotibman. Ammam bir burchakda mudrab o'tiribdi... Osmonda mezonlar uchadi. Qondek qizargan tok barglari ohista chayqaladi. O'rik xazonlari unsiz pirpirab to'kiladi. Bog'tomondan yakkash bir sado keladi: "tuk-tuk tuk, tuk-tuk-tuk". G'ashga tegadi. Xayolingni qochiradi... oxiri bo'lmadi, ammamdan so'radim: - Nima, u, amma? Ammam chochib, ko'zini ochdi. - Nimani so'raysan, bolam? - Anavi to'qillatayotganni-da, nima o'zi? Ammam bir zum quloq solib turdi. Keyin nosini tupurib, jilmaydi. - Qizilishton-ku! - Nega hadeb to'qillatadi? Jonga tegdi-ku? - Unaqa dema, bolam, dedi ammam xo'rsinib. - Xudo uni shunga yaratgan, daraxtning qurtini yeb tozalaydi... - Uzoq jim qoldi-da, qo'shib qo'ydi. - Qaniydi, Olloh odamzotning ko'nglidagi qurtlarni tozalaydigan shundoq jonivor yaratsa. Hamma jannatga tusharmidi...

1) Sizningcha, Qizilishton obrazining ramziy ma'nosi nimada?

2) U faqat daraxtni qurtlardan tozalovchi jonzot sifatida tasvirlanganmi yoki unda chuqurroq falsafiy ma'no ham bormi?

10. Matn. (Qo'llash).

Odam hamma narsaga to'yishi mumkin. Boylikka... Amalga ham... Shonshuhratga... Xudoning o'zi kechirsin-ku, hatto... hayotga ham... Qarib-churiganida "omonatingni ola qol, yaratgan Egam", deydiganlar, chin dildan gapiradi... Odam hamma narsaga to'yishi mumkin. Faqat bir narsaga-Mehrga to'ymaydi. Bu masalada shoh-u gado barobar. Holbuki, dunyoda bundan arzon narsa yo'q.. bir og'iz shirin So'z, bir chimdim Mehr kimni o'ldiribdi! Biz esa shuni ham bir-birimizdan ayaymiz...

Matnda mehrning inson hayotidagi o‘rni qanday talqin etilgan va nega inson hech qachon mehrga to‘ymaydi?

12	Uslubiyat va nutq madaniyati	Hikoya uslubining asosiy fikrga ta’siri hamda bugungi kundagi ahamiyati haqida to‘g‘ri mulohaza yurita oladi	M	Kengaytirilgan javobli	10
----	------------------------------	--	---	------------------------	----

1. (Mulohaza). Ota qariganida ham o‘z farzandlarini o‘ylaydi.

1) *Uning kafanligi yo‘qligi hikoyaga qanday ma’no qo‘shadi?*

2) *Sizningcha, bu nimaga ishora qiladi?*

3) *Fikringizni hayotiy misollar bilan asoslang.*

2. (Mulohaza).

1) *“Ikkalasi bir-biriga suyanib turardi” degan jumla orqali matnda qanday ramziy ma’no berilmoqda?*

2) *Tasvirda daraxtlar va ularning bir-biriga suyanishi orqali muhim bir hikmat yoki hayotiy qoidalar ilgari surilayotgan bo‘lishi mumkinmi?*

3) *Sizningcha, bu nimaga ishora qiladi? Fikringizni hayotiy misollar bilan asoslang.*

3. (Mulohaza).

1) *Savob va gunohlarni hisoblashning oddiy ko‘rinishi qanday chuqur falsafiy ma’no anglatadi?*

2) *Sizningcha, bu nimaga ishora qiladi? Fikringizni hayotiy misollar bilan asoslang.*

4. (Mulohaza).

1) *Sizningcha, zamonaviy jamiyatda haqiqiy do‘stni topish qiyinmi?*

2) *Texnologiyalar va ijtimoiy tarmoqlar do‘stlik tushunchasiga qanday ta’sir qiladi? Fikringizni hayotiy misollar bilan asoslang.*

5. (Mulohaza).

1) *Ajralish natijasida uch nafar begunoh bola yetim qoldi. Ularning qismati kimning javobgarligida?*

2) Sevgi bu yerda chindan ham aybdormi yoki bu insonlarning o‘z qarorlari natijasi edimi?

3) Fikringizni hayotiy misollar bilan asoslang.

6. (Mulohaza).

1) Ajralish natijasida uch nafar begunoh bola yetim qoldi. Ularning qismati kimning javobgarligida?

2) Sevgi bu yerda chindan ham aybdormi yoki bu insonlarning o‘z qarorlari natijasi edimi?

3) Fikringizni hayotiy misollar bilan asoslang.

7. (Mulohaza).

1) Matnda nega tiriklar ko‘pincha shoshqaloqlik va dunyo tashvishlariga berilib ketadi, o‘liklar esa “teranroq fikrlaydi” deyiladi.

2) Bu hayot va o‘lim o‘rtasidagi qanday qarama-qarshilikni anglatadi?

3) Fikringizni hayotiy misollar bilan asoslang.

8. (Mulohaza).

1) Muallif “asar bino bo‘lishi kerak, vayrona emas” degan fikrni ilgari suradi. Shunday ekan, puxta tuzilmagan, maqsadi noaniq asarlar ham o‘z o‘quvchisini topishi mumkinmi?

2) Yoki bunday asarlar vaqt o‘tishi bilan unutiladimi?

9. (Mulohaza).

1) Tabiat tasvirlari (qondek qizargan tok barglari, unsiz to‘kilayotgan o‘rik xazonlari, yakkash sadolar) matnning umumiy kayfiyatiga qanday ta’sir qiladi?

2) Ammamning so‘nggi gaplari inson ruhiyati va axloqiy poklanish haqidagi qanday fikrlarni ilgari suradi?

3) U inson qalbidagi “qurtlar” deganda nimani nazarda tutgan bo‘lishi mumkin?

10. (Mulohaza).

1) Matnda “dunyoda bundan arzon narsa yo ‘q” degan fikr ilgari surilgan. Mehr va shirin so‘zning narxi yo ‘qligi, lekin odamlarga yetishmasligi sabablarini qanday izohlash mumkin?

2) Fikringizni hayotiy dalillar bilan asoslang.

13	Xalq og‘zaki ijodi	Xalq og‘zaki ijodiga oid asarlar haqida to‘g‘ri ma‘lumotlarni tasniflay oladi.	B	Qisqa javobli	12
----	--------------------	--	---	---------------	----

1. Xalq og‘zaki ijodiga oid ma‘lumotlarning tartib raqamini yozing. (Bilish)

1. Dostonlarda voqealar bayoni, obrazlar o‘rtasidagi dialoglar, ularning ruhiy holatiga ijrochining munosabati faqat nasrda ifodalanadi.
2. Qahramonlarning hayoti, boshidan kechirgan voqealari, o‘zaro munosabatlari va kechinmalari baxshilar (ular “shoirlar” deb ham atalgan) tomonidan bayon qilinadi.
3. O‘zbek xalq dostonchiligida «Go‘ro‘g‘li» turkumi tarkibida oltmishdan ortiq doston mavjud.
4. Xalq dostonlarida qahramon har doim o‘z oti bilan birgalikda namoyon bo‘ladi.
5. “Doston” so‘zi adabiy atama sifatida faqat xalq og‘zaki ijodidagi yirik hajmli asarlarni anglatadi.

Javob: _____

2. “Go‘ro‘g‘lining tug‘ilishi” dostoni haqidagi to‘g‘ri ma‘lumotlarning tartib raqamini yozing. (Bilish)

1. “Go‘ro‘g‘lining tug‘ilishi” dostonini baxshi Fozil Yo‘ldosh o‘g‘li ijro etgan.
2. Doston voqealari Zargar yurtining podshosi Shohdorxonning Yovmit yurtiga bosqinchilik urushi qilishi bilan rivojlanib boradi.
3. Go‘ro‘g‘lining ota-onasi – Ravshan va Bibi Hilol ham bolaligida Zargar eliga borib qolib, musofirchilikda voyaga yetadi.
4. Hamza – Rustam kelbatli, pahlavon, qo‘rqmas va jasur, o‘ziga ishongan podshoh.

5. Rayhon arab Ahmadbekning bir shaharga safar qilganini eshitadi va paytdan foydalanib Xoljuvoni olib qochish uchun Turkman yurtiga keladi.

Javob: _____

3. “Go‘ro‘g‘lining tug‘ilishi” dostoni haqidagi noto‘g‘ri ma’lumotlarning tartib raqamini yozing.(Bilish)

1. “Go‘ro‘g‘lining tug‘ilishi” dostonini baxshi Fozil Yo‘ldosh o‘g‘li ijro etgan.
2. Doston voqealari Zargar yurtining podshosi Shohdorxonning Yovmit yurtiga bosqinchilik urushi qilishi bilan rivojlanib boradi.
3. Go‘ro‘g‘lining ota-onasi – Ravshan va Bibi Hilol ham bolaligida Zargar eliga borib qolib, musofirchilikda voyaga yetadi.
4. Rayhon arab – Rustam kelbatli, pahlavon, qo‘rqmas va jasur, o‘ziga ishongan podshoh.
5. Rayhon arab Ahmadbekning bir shaharga safar qilganini eshitadi va paytdan foydalanib Xoljuvoni olib qochish uchun Turkman yurtiga keladi.

Javob: _____

4. “Go‘ro‘g‘lining tug‘ilishi” dostoni haqidagi to‘g‘ri ma’lumotlarni tartib raqamini yozing. (Bilish)

1. Odilxon podshoh Yovmit elining xoni Qovishtixonning bozorchi savdogarlarini yo‘lda talab oldi.
2. To‘liboy-ajab bir odobli, chiroyli, otlarning yaxshi-yomonini biladigan sinchi bo‘ldi.
3. Holmon vazir aqlli, uzoqni ko‘zlab ish qiladigan obraz edi.
4. Odilxon - “Yovmitlarni darrov o‘ldiraman, yurtini olaman, molini o‘lja, ayollarini yebir-yesir qilaman», –dedi.
5. Gajdumbek kamsiz bo‘ldi, davlati juda katta, o‘ziga bir yaxshi joy solmoqchi bo‘lib, shahardan uzoqroq yerdan sakkiz oshyonlik imorat soldi.
6. Holmon vazir Ravshanbekni o‘g‘il qilib olaman deb, har kuni tong otguncha uning kokilini yetti martaba o‘rib, mushkning suvini berar edi.

Javob: _____

5. “Go‘ro‘g‘lining tug‘ilishi” dostoni haqidagi noto‘g‘ri ma’lumotlarni topib, raqamlarda ifodalang. (Bilish)

1. *Odilxon podshoh Yovmit elining xoni Qovishtixonning bozorchi savdogarlarini yo‘lda talab oldi.*
2. *To‘liboy-ajab bir odobli, chiroyli, otlarning yaxshi-yomonini biladigan sinchi bo‘ldi.*
3. *Holmon vazir aqlli, uzoqni ko‘zlab ish qiladigan obraz edi.*
4. *Odilxon - “Yovmitlarni darrov o‘ldiraman, yurtini olaman, molini o‘lja, ayollarini yebir-yesir qilaman” , –dedi.*
5. *Gajdumbek kamsiz bo‘ldi, davlati juda katta, o‘ziga bir yaxshi joy solmoqchi bo‘lib, shahardan uzoqroq yerdan sakkiz oshyonlik imorat soldi.*
6. *Holmon vazir Ravshanbekni o‘g‘il qilib olaman deb, har kuni tong otguncha uning kokilini yetti martaba o‘rib, mushkning suvini berar edi.*

Javob: _____

6. “Go‘ro‘g‘lining tug‘ilishi” dostoni haqidagi to‘g‘ri ma’lumotlarni tartib raqamda ifodalang.(Bilish)

1. *Odilxon podshoh insoniy fazilatlari bilan Shohdorxondan farq qilgan obraz.*
2. *Doston voqealari Zargar yurtining podshosi Shohdorxonning Yovmit yurtiga bosqinchilik urushi bilan boshlanadi.*
3. *Holmon vazir juda ayyor, har narsadan o‘z manfaatlarini ustun qo‘yadigan obraz edi.*
4. *To‘liboy sinchi aqlli, odobli, otlarning yaxshi-yomonini biladigan sinchi edi.*
5. *Shohdorxon tushida Yovmit elidan kelgan ikki bo‘rini ko‘rganini , g‘alaba ramzi deb tushunadi.*
6. *Rustam Xoljuvonning suluvligini eshitib, kelib ko‘rgan va unga oshiq bo‘lib qolgan edi.*

Javob: _____

7. “Go‘ro‘g‘lining tug‘ilishi” dostoni haqidagi noto‘g‘ri ma‘lumotlarni tartib raqamda ifodalang. (Bilish)

1. Odilxon podshoh insoniy fazilatlari bilan Shohdorxondan farq qilgan obraz.
2. Doston voqealari Zargar yurtining podshosi Shohdorxonning Yovmit yurtiga bosqinchilik urushi bilan boshlanadi.
3. Holmon vazir juda ayyor, har narsadan o‘z manfaatlarini ustun qo‘yadigan obraz edi.
4. To‘liboy sinchi aqlli, odobli, otlarning yaxshi-yomonini biladigan sinchi edi.
5. Shohdorxon tushida Yovmit elidan kelgan ikki bo‘rini ko‘rganini , g‘alaba ramzi deb tushunadi.
6. Rustam Xoljuvonning suluvligini eshitib, kelib ko‘rgan va unga oshiq bo‘lib qolgan edi.

Javob: _____

8. “Go‘ro‘g‘lining tug‘ilishi” dostoni haqidagi noto‘g‘ri ma‘lumotlarni toping. (Bilish)

1. Shohdorxon	<i>A) Ko‘rganlar havasda, ko‘rmaganlar armonda, kamsiz suluv xushro‘y</i>
2. Holmon vazir	<i>B) Otlarning zotini, naslini, yoshini fe‘l-atvorini yaxshi biladigan kishi</i>
3. Odilxon	<i>C) O‘zing tug‘may ul bo‘lmas, sotib olmay qul bo‘lmas.</i>
4. Hamza	<i>D) Lashkari yulduzdan ham ko‘p.</i>
5. Sinchi	<i>E) Elchi yubormay birdan zo‘rlik qilib yov yubormoq podsholardan lozim emas.</i>
6. Ravshanbek	<i>G) To‘pga solib otib yuborilgan podshoh</i>

Javob:

1	2	3	4	5	6

9. “Go‘ro‘g‘lining tug‘ilishi” dostoni haqidagi to‘g‘ri ma‘lumotlarni toping. (Bilish)

1. Shohdorxon	<i>A) Ko‘rganlar havasda, ko‘rmaganlar armonda, kamsiz suluv xushro‘y</i>
2. Holmon vazir	<i>B) Otlarning zotini, naslini, yoshini fe‘l-atvorini yaxshi biladigan kishi</i>
3. Odilxon	<i>C) O‘zing tug‘may ul bo‘lmas, sotib olmay qul bo‘lmas.</i>
4. Hamza	<i>D) Lashkari yulduzdan ham ko‘p.</i>
5. Sinchi	<i>E) Elchi yubormay birdan zo‘rlik qilib yov yubormoq podsholardan lozim emas.</i>
6. Ravshanbek	<i>G) To‘pga solib otib yuborilgan podshoh</i>

Javob:

1	2	3	4	5	6

10. “Go‘ro‘g‘lining tug‘ilishi” dostonida Odilxonning Mari yurtiga qilgan hujumining asosiy sababi nima edi? (Bilish)

- A) Qovishtixonning Yovmit yurti podshosiga itoat etishdan bosh tortgani
- B) Mari yurti beglarining Yovmit eliga tegishli savdogarlarni talagani
- C) To‘liboy sinchining qasos olish istagi
- D) Yovmit va Mari o‘rtasida qadimiy adovat mavjud bo‘lgani

Javob: _____

14	Qadimgi turkiy adabiyot	Badiiy asar haqida berilgan ma'lumotlarni to'g'ri aniqlay oladi.	B	Qisqa javobli	12
----	-------------------------	--	---	---------------	----

1. Muallif asar muqaddimasida kitob asosi to'rtta majoziy unsur dan tashkil topganligini ta'kidlaydi: adolat, davlat, aql, qanoat. Ma'lumotlar qaysi asar haqida ekanligini mos tartib raqam bilan ifodalang. (Bilish)

1. Mahmud Koshg'ariy "Devonu lug'ot at-turk"
2. Yusuf Xos Hojib "Qutadg'u bilig"
3. Nosiriddin Rabg'uziy "Qissasi Rabg'uziy"
4. Yassaviy "Hikmatlari"

Javob: _____

2. Muallif "Men bu kitobni maxsus alifbo tartibida hikmatli so'zlar, saj' (qofiyali nasr)lar, maqollar, rajaz (misralari nisbatan uzunroq bo'lgan she'r turi) va nasr deb atalgan adabiy parchalar bilan bezadim... Bu ishda misol tariqasida turklarning tilida qo'llanib kelgan she'rlaridan, shodlik va motam kunlarida qo'llanadigan hikmatli so'zlardan, maqollardan keltirdim"-deydi. Ma'lumotlar qaysi asar haqida ekanligini tartib raqamda yozing. (Bilish)

1. Mahmud Koshg'ariy "Devonu lug'ot at-turk"
2. Yusuf Xos Hojib "Qutadg'u bilig"
3. Nosiriddin Rabg'uziy "Qissasi Rabg'uziy"
4. Yassaviy "Hikmatlari"

Javob: _____

3. Muallif "Men bu kitobni maxsus alifbo tartibida hikmatli so'zlar, saj' (qofiyali nasr)lar, maqollar, rajaz (misralari nisbatan uzunroq bo'lgan she'r turi) va nasr deb atalgan adabiy parchalar bilan bezadim... Bu ishda misol tariqasida turklarning tilida qo'llanib kelgan she'rlaridan, shodlik va motam kunlarida qo'llanadigan hikmatli so'zlardan, maqollardan keltirdim"-deydi. Ma'lumotlar qaysi asar haqida ekanligini raqamlarda yozing. (Bilish)

1. Mahmud Koshg'ariy "Devonu lug'ot at-turk"
2. Yusuf Xos Hojib "Qutadg'u bilig"
3. Nosiriddin Rabg'uziy "Qissasi Rabg'uziy"
4. Yassaviy "Hikmatlari"

Javob: _____

4. *Asarning asosiy maqsadi axloqiy pand-nasihati berish, insoniyatni ezgulikka chorlash va diniy bilimlarni targʻib qilish boʻlib, sabr-toqat, halollik, adolat, taqdir va inson erkinligi kabi falsafiy tushunchalar yoritilgan. Kitob Qurʻon oyatlari, hadislariga asoslangan boʻlib, unda xalq ogʻzaki ijodiga xos boʻlgan badiiylik va jonli tasvirlar ham uchraydi..* **Maʼlumotlar qaysi asar haqida ekanligini tartib raqam bilan ifodalangan. (Bilish)**

1. Mahmud Koshgʻariy “Devonu lugʻot at- turk”
2. Yusuf Xos Hojib “Qutadgʻu bilig”
3. Nosiriddin Rabgʻuziy “Qissasi Rabgʻuziy”
4. Yassaviy “Hikmatlari

Javob: _____

5. *Asarning asosiy maqsadi – turkiy tillarning arab tili bilan teng darajada rivojlanganligini koʻrsatish hamda turkiy xalqlar madaniy merosini saqlab qolish boʻlgan. Asar Abulqosim Abdulloh bin Muhammad al-Muqtadoga bagʻishlangan boʻlib, unda turkiy soʻzlarning arabcha izohlari berilgan...* **Maʼlumotlar qaysi asar haqida ekanligini tartib raqamda yozing. (Bilish)**

1. Mahmud Koshgʻariy “Devonu lugʻot at- turk”
2. Yusuf Xos Hojib “Qutadgʻu bilig”
3. Nosiriddin Rabgʻuziy “Qissasi Rabgʻuziy”
4. Yassaviy “Hikmatlari

Javob: _____

6. *“Men bu kitobni maxsus alifbo tartibida hikmatli soʻzlar, sajʻ (qofiyali nasr)lar, maqol lar, rajaz (misralari nisbatan uzunroq boʻlgan sheʻr turi) va nasr deb atalgan adabiy parchalar bilan bezadim... Bu ishda misol tariqasida turklarning tilida qoʻllanib kelgan sheʻrlaridan, shodlik va motam kunlarida qoʻllanadigan hikmatli soʻzlardan, maqollardan keltirdim”,* **Maʼlumotlar qaysi asar haqida ekanligini tartib raqamda yozing. (Bilish)**

1. Mahmud Koshgʻariy “Devonu lugʻot at- turk”
2. Yusuf Xos Hojib “Qutadgʻu bilig”
3. Nosiriddin Rabgʻuziy “Qissasi Rabgʻuziy”

4. Yassaviy “Hikmatlari

Javob: _____

7. Umumiy hajmi olti ming olti yuz baytdan ortiq bo‘lgan dostonning bir yarim yilda yozilishi adibning juda katta tajribasi va ulkan mahoratidan dalolatdir. Asar Qashqarda tugatiladi va mamlakat eligi – hukmdori Tavg‘ach ulug‘ Bug‘ro xonga tortiq qilinadi.

Ma’lumotlar qaysi asar haqida ekanligini raqamda yozing. (Bilish)

1. Mahmud Koshg‘ariy “Devonu lug‘ot at- turk”
2. Yusuf Xos Hojib “Qutadg‘u bilig”
3. Nosiriddin Rabg‘uziy “Qissasi Rabg‘uziy”
4. Yassaviy “Hikmatlari

Javob: _____

8. Muallif turk tilining nozik bilimdoni va tolmas targ‘ibotchisidir. Yozuvchu bu asari orqali “arab tili bilan ikki uloqchi ot singari teng poyga qilib, o‘zib borayotgan turk tilini” ko‘klarga ko‘taradi, uning o‘ziga xos xususiyatlarini mahorat bilan ko‘rsatib beradi.

Ma’lumotlar qaysi asar haqida ekanligini tartib raqamda yozing. (Bilish)

1. Mahmud Koshg‘ariy “Devonu lug‘ot at- turk”
2. Yusuf Xos Hojib “Qutadg‘u bilig”
3. Nosiriddin Rabg‘uziy “Qissasi Rabg‘uziy”
4. Yassaviy “Hikmatlari

Javob: _____

9. Asarda adabiyotshunoslikka doir anchagina atamalar bor. Muallif hikmatli so‘zlar, saj‘lar, maqollar, rajaz va nasr deb atalgan adabiy parchalar haqida gapirib o‘tgan. Shuningdek, ayrim adabiy hodisalar haqida maxsus izohlar bergan.

Ma’lumotlar qaysi asar haqida ekanligini tartib raqamda yozing. (Bilish)

1. Mahmud Koshg‘ariy “Devonu lug‘ot at- turk”
2. Yusuf Xos Hojib “Qutadg‘u bilig”

3. Nosiriddin Rabg‘uziy “Qissasi Rabg‘uziy”

4. Yassaviy “Hikmatlari

Javob: _____

10. *Asar voqealari unchalik murakkab emas. Ular ramziy qahramonlarning hayotiy faoliyati va ularning o‘zaro suhbatlari asosiga qurilgan. Asarda to‘rtta yetakchi qahramon bor: Kuntug‘di – Adolat timsoli. Oyto‘ldi – Davlat timsoli. O‘gdulmish – Aql timsoli. O‘zg‘urmish - zohid*

Ma’lumotlar qaysi asar haqida ekanligini tartib raqamda yozing. (Bilish)

1. Mahmud Koshg‘ariy “Devonu lug‘ot at-turk”

2. Yusuf Xos Hojib “Qutadg‘u bilig”

3. Nosiriddin Rabg‘uziy “Qissasi Rabg‘uziy”

4. Yassaviy “Hikmatlari

Javob: _____

15	Mumtoz adabiyot	Badiiy asar mazmuni haqida berilgan ma’lumotlarni farqlay oladi.	Q	Qisqa javobli	12
----	-----------------	--	---	---------------	----

1. “Saddi Iskandariy” dostonida keltirilgan Vatan va vatanparvarlik haqidagi hikmatli so‘zlarning tartib raqamini yozing. (Qo‘llash)

1) *Ayol-u vatan uzra to joni bor,*

Kishi harb etar toki imkoni bor.

2) *Vatan tarkini bir nafas aylama,*

Yana ranji g‘urbat havas aylama.

3) *Taomeki, ul mujibi komdur,*

Gar o‘t ranjini tortmas – xomdur.

4) *Musofir bo‘l, ammo vatan ichra bo‘l,*

Tila xilvat-u anjuman ichra bo'l.

Javob: _____

2. “Saddi Iskandariy” dostonida o‘limi oldidan Doro Iskandardan iltimos qilgan narsalarni tartib raqamda yozing.

- 1) suiqasd qilganlarni jazolash;*
- 2) unga suiqasd qilganlarga bosh bo‘lgan xotinidan qizini uzoqlashtirish;*
- 3) qizi Ravshanakning kayoniylar podsholigining merosxo‘ri ekanligini inobatga olish;*
- 4) Ravshanakni o‘z xonadonining munavvar shamiga aylantirish;*
- 5) qavm-qarindoshlariga zulm qilmaslik.*

Javob: _____

3. “Saddi Iskandariy” dostoni haqidagi to‘g‘ri ma’lumotlarni tartib raqamlarda yozing.

- 1) Dostonda Iskandarning harbiy yurishlari batafsil tasvirlangan jangnoma asar.*
- 2) Doston Faylaqusning Iskandarni topib olishi bilan boshlanadi.*
- 3) Faylaqus Doroga har yili ming tilla tuxumdan iborat boj to‘lar edi.*
- 4) Doro jang paytida o‘ng yonida ilm-kamolot egalari, so‘l tomonida esa harbiy rahbarlar qurshovida bo‘lgan.*
- 5) Iskandar Hirot, Samarqand shaharlarini bunyod qilgan.*

Javob: _____

4. “Saddi Iskandariy” dostoni haqidagi to‘g‘ri ma’lumotlarning tartib raqamini yozing. (Qo‘llash)

- 1) Dostonda Iskandar Zulqarnaynning asosiy maqsadi dushmanlarini yengib, o‘z saltanatini mustahkamlash edi.*
- 2) Iskandar va tilsimlangan shahar hikoyasida Iskandarning eng muhim sinovi Arastu yordamida tilsimni ochish edi.*

3) *Iskandarning donishmandlar bilan suhbatida inson umrining eng qadrli davri keksalikdir degan xulosa beriladi*

4) *Iskandarning Suqrot bilan suhbatida shohning boylikdan ko'ra adolatga tayanishi muhim ekani ta'kidlangan.*

5) *Iskandar Zulqarnayn vafotidan oldin har qanday boylik va qudrat vaqtinchalik degan xulosaga keladi.*

6) *Iskandar vafoti oldidan qo'llarini ochiq holda qabrga qo'yishni vasiyat qiladi, bu bilan dunyodan hech narsa olib ketib bo'lmaslikni uqtiradi.*

Javob: _____

5. "Saddi Iskandariy" dostoni haqidagi noto'g'ri ma'lumotlarni tartib raqamda ifodalang. (Qo'llash)

1) *Dostonda Iskandar Zulqarnaynning asosiy maqsadi dushmanlarini yengib, o'z saltanatini mustahkamlash edi.*

2) *Iskandar va tilsimlangan shahar hikoyasida Iskandarning eng muhim sinovi Arastu yordamida tilsimni ochish edi.*

3) *Iskandarning donishmandlar bilan suhbatida inson umrining eng qadrli davri keksalikdir degan xulosa beriladi*

4) *Iskandarning Suqrot bilan suhbatida shohning boylikdan ko'ra adolatga tayanishi muhim ekani ta'kidlangan.*

5) *Iskandar Zulqarnayn vafotidan oldin har qanday boylik va qudrat vaqtinchalik degan xulosaga keladi.*

6) *Iskandar vafoti oldidan qo'llarini ochiq holda qabrga qo'yishni vasiyat qiladi, bu bilan dunyodan hech narsa olib ketib bo'lmaslikni uqtiradi.*

Javob: _____

6. "Saddi Iskandariy" dostoni haqidagi to'g'ri ma'lumotlarni raqamlarda ifodalang. (Qo'llash)

1) *Iskandarning Kashmir yurishida Mallu shahrini sehrli tosh yordamida himoya qilgan edi.*

2) *Iskandar va Arastu o'rtasidagi falsafiy suhbatning mavzusi inson umrining qadr-qimmatini, hayot mazmuni va ilmlarning ahamiyati haqida edi.*

3) Hindiston shohi Iskandar huzuriga kelganda unga falsafiy kitoblar to'plamini sovg'a sifatida taqdim etgan edi.

4) Iskandarning yoshligidagi ustozlaridan biri Arastu unga falsafiy tafakkur va hayot haqidagi chuqur bilimlarni o'rgatgan edi.

5) Iskandar vafotidan oldin qo'llarini ochiq holda qabrga qo'yilishining sababi shaxsiy ishonchini namoyon etish va olimlarga hurmat ko'rsatish uchun edi.

6) Iskandarning Suqrot bilan suhbatidan shoh davlatni boylik orqali emas, balki adolat bilan boshqarishi kerak degan xulosa qilish mumkin.

Javob: _____

7. "Saddi Iskandariy" dostoni haqidagi to'g'ri ma'lumotlarni tartib raqamda ifodalang. (Qo'llash)

1) Iskandarning Kashmir yurishida Mallu shahrini sehrli tosh yordamida himoya qilgan edi.

2) Iskandar va Arastu o'rtasidagi falsafiy suhbatning mavzusi inson umrining qadr-qimmatini, hayot mazmuni va ilmlarning ahamiyati haqida edi.

3) Hindiston shohi Iskandar huzuriga kelganda unga falsafiy kitoblar to'plamini sovg'a sifatida taqdim etgan edi.

4) Iskandarning yoshligidagi ustozlaridan biri Arastu unga falsafiy tafakkur va hayot haqidagi chuqur bilimlarni o'rgatgan edi.

5) Iskandar vafotidan oldin qo'llarini ochiq holda qabrga qo'yilishining sababi shaxsiy ishonchini namoyon etish va olimlarga hurmat ko'rsatish uchun edi.

6) Iskandarning Suqrot bilan suhbatidan shoh davlatni boylik orqali emas, balki adolat bilan boshqarishi kerak degan xulosa qilish mumkin.

Javob: _____

8. "Saddi Iskandariy" dostoni haqidagi noto'g'ri ma'lumotlarni tartib raqamda yozing. (Qo'llash)

1) Iskandarning Kashmir yurishida Mallu shahrini sehrli tosh yordamida himoya qilgan edi.

2) Iskandar va Arastu o'rtasidagi falsafiy suhbatning mavzusi inson umrining qadr-qimmatini, hayot mazmuni va ilmlarning ahamiyati haqida edi.

3) Hindiston shohi Iskandar huzuriga kelganda unga falsafiy kitoblar to'plamini sovg'a sifatida taqdim etgan edi.

4) Iskandarning yoshligidagi ustozlaridan biri Arastu unga falsafiy tafakkur va hayot haqidagi chuqur bilimlarni o'rgatgan edi.

5) Iskandar vafotidan oldin qo'llarini ochiq holda qabrga qo'yilishining sababi shaxsiy ishonchini namoyon etish va olimlarga hurmat ko'rsatish uchun edi.

6) Iskandarning Suqrot bilan suhbatidan shoh davlatni boylik orqali emas, balki adolat bilan boshqarishi kerak degan xulosa qilish mumkin.

Javob: _____

9. Alisher Navoiyning "Saddi Iskandariy" dostoni haqidagi to'g'ri ma'lumotlarni tartib raqamda yozing.

(Qo'llash)

1. Iskandar oddiy harbiy sarkarda bo'lib, doston faqat jangovar yurishlarni tasvirlaydi.

2. Iskandar ilm-fan va adolat timsoli sifatida tasvirlanadi, doston esa odil podshoh va bilim ahlining yuksakligini targ'ib qiladi.

3. Iskandar kuchli hukmdor bo'lsa-da, shaxsiy manfaatini xalq manfaatidan ustun qo'rganligi uchun mag'lub bo'lgan.

4. Iskandar faqat tasavvufiy ramz sifatida keltirilgan, doston esa sof diniy mazmunga ega.

5. Doston mutaqoribi musammani mahzuf vaznida yozilgan bo'lib, Iskandar obrazida olim, adolatli hukmdor va harbiy sarkarda sifatleri mujassam.

Javob: _____

10. Alisher Navoiyning "Saddi Iskandariy" dostoni haqidagi noto'g'ri ma'lumotlarni tartib raqamda yozing.

(Qo'llash)

1. Iskandar oddiy harbiy sarkarda bo'lib, doston faqat jangovar yurishlarni tasvirlaydi.

2. Iskandar ilm-fan va adolat timsoli sifatida tasvirlanadi, doston esa odil podshoh va bilim ahlining yuksakligini targ'ib qiladi.

3. Iskandar kuchli hukmdor bo'lsa-da, shaxsiy manfaatini xalq manfaatidan ustun qo'yganligi uchun mag'lub bo'lgan.

4. Iskandar faqat tasavvufiy ramz sifatida keltirilgan, doston esa sof diniy mazmunga ega.

5. Doston mutaqoribi musammani mahzuf vaznida yozilgan bo'lib, Iskandar obrazida olim, adolatli hukmdor va harbiy sarkarda sifatлари mujassam.

Javob: _____

16	Jahon adabiyoti	Badiiy asardagi voqealar va jarayonlarning kelib chiqish sabablarini to'g'ri tekshira oladi.	Q	Qisqa javobli	12
----	-----------------	--	---	---------------	----

1. Migel de Servantesning “Don Kixotning sarguzashtlari” romani bosh qahramoni Don Kixot nazarida oddiy narsalarning g'aroyib tus olishi sababi ko'rsatilgan tartib raqamini yozing. (Qo'llash)

- 1) Don Kixotning o'ziga xos xayoliy dunyosi, kitoblardan olingan bilimlar va haqiqatni mukammallashtirish istagi.
- 2) Don Kixotning ruhiy kasalligi va haqiqatni idrok etish qobiliyatining yo'qligi.
- 3) Don Kixotning yoshligi va hayot tajribasining yetishmasligi.
- 4) Don Kixotda har doim o'zini va atrofdagilarni aldash istagi.

Javob: _____

2. Migel de Servantesning “Don Kixotning sarguzashtlari” romani bosh qahramoni Don Kixotning “Ritsarlik burchi”ni ado etish istagi qanday voqeaga olib keldi va bu voqeaning oqibati qanday bo'ldi?

A) Don Kixot o'zining shavkatli ritsarlik burchini ado etib, dehqonni jazoladi va bola uni himoya qilish uchun qo'llab-quvvatladi.

B) Don Kixot o'zining jasorati bilan bola va dehqonni zo'rlab, shafqatsiz jazolashga olib keldi.

C) Don Kixot o'zining ritsarlik burchini ado etib, dehqonni haqini to'lashga majbur qildi va bola xotirjam bo'ldi.

D) Don Kixot dehqonning yomon harakatlarini to'g'rilab, bola va dehqonni bir-biriga yordam berishga majbur qildi.

Javob: _____

3. Migel de Servantesning “Don Kixotning sarguzashtlari” romani bosh qahramoni Don Kixotning bolani himoya qilishdagi xatosi nimada edi?

- A) U bola va dehqonning shaxsiy masalalariga bexosdan aralashdi va bola uchun zararli oqibatlar keltirdi.*
- B) Dehqonni qilichbozlikda yutdi va dehqon endi bola bilan halol ishlashga qaror qildi.*
- C) U bola uchun adolatni qaror topishga yordam berdi, lekin bola ham o‘zini himoya qildi.*
- D) U bola va dehqonning muammolarini yechishda yordam berishga urindi, lekin oxirida hushdan ketib o‘zini yo‘qotdi.*

Javob: _____

4. Migel de Servantesning “Don Kixotning sarguzashtlari” romani bosh qahramoni Don Kixot nega shamol tegirmonlariga hujum qilishni xohladi? (Qo‘llash)

- A) Ularni yovuz devlar deb o‘ylab va ularni mag‘lub etishni istadi.*
- B) Tegirmon egalaridan pul talab qilmoqchi bo‘ldi.*
- C) Tegirmonlarni yoqib, yurtni qutqarish niyatida edi.*
- D) Sancho Pansa unga bu ishni qilishni maslahat berdi.*

Javob: _____

5. Migel de Servantesning “Don Kixotning sarguzashtlari” romanida Don Kixotning mehmonxonaga kelishi bilan bog‘liq qanday xato yuz berdi? (Qo‘llash)

- A) U mehmonxonani qasr deb o‘yladi va o‘zini ritsarlik unvoniga munosib deb bildi.*
- B) U mehmonxonaga kirishga ruxsat berilmadi va tashqarida qolib ketdi.*
- C) Mehmonxona xo‘jayini uni qo‘rqitib haydab yubordi.*
- D) Mehmonxona mehmonlari uni aldab, barcha narsalarini tortib olishdi.*

Javob: _____

6. Migel de Servantesning “Don Kixotning sarguzashtlari” romanida bosh qahramon Don Kixot nega o‘zini mashhur ritsarlar kabi tutishga harakat qiladi?(Qo‘llash)

- A) Ularning g‘alabalarini o‘zida ko‘rishni xohlagani uchun
- B) O‘z hayotini shon-sharaf bilan bezashni istagani uchun
- C) Haqiqatda ham o‘zini ritsar deb hisoblagani uchun
- D) Uning ruhiy holati va kitoblarga haddan tashqari berilib ketgani sababli

Javob: _____

—

7. Migel de Servantesning “Don Kixotning sarguzashtlari” romanida bosh qahramon Don Kixotning sarguzashtlari qanday yakun topadi? To‘g‘ri javobni tartib raqamda ifodalang. (Qo‘llash)

1. U o‘z maqsadlariga erishib, haqiqiy ritsarga aylanadi
2. U o‘z uyiga qaytib, haqiqatni anglab, o‘zining xatolarini tushunadi
3. U yana yangi sarguzashtlarga yo‘l oladi
4. U o‘zini haqiqiy qahramon deb e‘lon qilib, yangi urush boshlaydi

Javob: _____

—

8. Migel de Servantesning “Don Kixotning sarguzashtlari” romanida bosh qahramon Don Kixot shamol tegirmonlarini yovuz devlar deb bilishining asosiy sababi nima ekanligini tartib raqamda ifodalang. (Qo‘llash)

- 1) U ritsarlik romanlarini haddan ortiq o‘qib, haqiqatni noto‘g‘ri qabul qiladi.
- 2) Sancho Pansaning noto‘g‘ri yo‘lboshchiligi uning xatolariga sabab bo‘ladi.
- 3) Uning aql-idroki mukammal bo‘lib, haqiqatni boshqacha talqin qiladi.
- 4) Don Kixotning ko‘zlari yaxshi ko‘rmaydi, shuning uchun adashadi.

Javob: _____

9. Yozuvchi Migel de Servantes “Don Kixotning sarguzashtlari” asarida Don Kixot obrazi orqali inson tafakkurining qanday jihatlarini aks ettiradi? Javobingizni tartib raqamda ifodalang. (Qo‘llash)

- 1) Xayolot va realizmning kurashini
- 2) Mutlaq haqiqatni anglashga intilishni
- 3) O‘tmishga intilish va uni qayta tiklash istagini
- 4) Ko‘p kitob o‘qishning zararini

Javob: _____

10. Yozuvchi Migel de Servantes “Don Kixotning sarguzashtlari” asardagi shamol tegirmonlariga qarshi kurashishi Don Kixotning qaysi jihatini yaqqol ko‘rsatadi? Javobingizni tartib raqamda ifodalang. (Qo‘llash)

- 1) Uning dushmanlarini yengishga bo‘lgan jasoratini
- 2) Uning aqldan ozganligi va xayolotga berilganligini
- 3) Uning haqiqatni anglashga bo‘lgan intilishini
- 4) Uning ritsarlik romanlariga ishonchining to‘g‘riligini

Javob: _____

17	XX asr adabiyoti	Badiiy asardagi ramziy obrazlarni tahlil qila oladi.	Q	Qisqa javobli	12
----	------------------	--	---	---------------	----

1. Rauf Parfining “Yomg‘ir yog‘ar” she‘ridagi yomg‘irning ramziy obrazini keltirilgan javobning tartib raqamini yozing. (Qo‘llash)

Yomg‘ir yog‘ar, shig‘alab yog‘ar,

Men unga ochaman bag‘rimni.

Yomg‘ir yog‘ar, shig‘alab yog‘ar,

Asta unutamani yomg‘irni.

1. Iztirobning 2. Quvonchning 3. Ilhomning 4. Vaqtning

Javob: _____

2. Rauf Parfining “Yana qaytib keldim...” she’rida “Shahlo ko’zli mening targ’ilim” so’zlari qanday ramziy ma’noga ega?

*Targ’illanib bormoqda osmon,
Oppoq hidga to’lmoqda bag’rim.
Aytingiz-chi, bormi sog’-omon,
Shahlo ko’zli mening targ’ilim?*

- A) Targ’ilning tashqi go’zalligi, faqat ko’zlari haqida gapirilyapti
- B) Muallifning ona yurtiga bo’lgan sevgisi va sog’inishini anglatadi
- C) Targ’ilning ichki dunyosini, uning his-tuyg’ularini tasvirlash
- D) Targ’ilning shaxsiy baxti va yuksak maqsadlari haqida gapirilyapti

Javob: _____

3. Rauf Parfining “Yana qaytib keldim...” she’rida “Tom ustida maysalar o’sgan uyimizni sog’indim, ona” satrida “tom ustida maysalar o’sgan” ifodasi nimani anglatadi?

*Qaytib keldim yana. Chang to’zgan
Yo’limizni sog’indim, ona.
Tom ustida maysalar o’sgan
Uyimizni sog’indim, ona.*

- A) Shoirning hayotda yuksalishga bo’lgan intilishi
- B) O’tmishdagi o’zgarmas va tabiat bilan uyg’unlikdagi hayot tasviri
- C) Shoirning o’z ona yurtiga bo’lgan sevgisi
- D) Yangi boshlanish va yangi imkoniyatlarga ishora

Javob: _____

4. Rauf Parfining “Yoz kechasi ” she’rida shoir yoz faslining qaysi asosiy jihati ustuvor tasvirlaganini tartib raqamda yozing? (Qo’llash)

*Dalalarda mudraydi uyqu,
Dala yotar kutib quyoshni.
Ariqlarda doim uyg’oq suv,*

Polizlarga ketadi shoshib...

1. Yozning jazirama issig‘i va uning ta‘siri
2. Yozgi kechalarning tinchligi va tabiiy uyg‘unligi
3. Yoz faslining og‘ir mehnat fasli ekani
4. Yozning yomg‘irli va salqin kechalari

Javob: _____

5. Erkin Vohidovning “Inson” qasidasida “Mash’ali fikrat – sening, Ham changali vahshat sening” misralari insonning qaysi jihatini aks ettiradi? Javobni tartib raqamda ifodalang. (Qo‘llash)

Mash’ali fikrat – sening,
Ham changali vahshat sening,
G‘ayrat-u g‘aflat sening,
Javlon o‘zing, uryon o‘zing.

1. Inson faqat ilm va donolik orqali yuksaladi
2. Inson bir vaqtning o‘zida ham aql-idrok, ham yovuzlik manbai bo‘lishi mumkin
3. Insonning mavjudligi shunchaki tabiat hodisasi.
4. Inson tarixda hech qanday iz qoldirmaydi.

Javob: _____

6. Erkin Vohidovning “Inson” qasidasida Mehmon o‘zing, mezbon o‘zing” misrasida qanday falsafiy g‘oya ilgari surilgan? To‘g‘ri javoni tartib raqamda yozing. (Qo‘llash)

*Bu yorug‘ dunyo nadur?
Koshonadur, vayronadur,
Senga mehmonxonadur,
Mehmon o‘zing, mezbon o‘zing.*

1. Inson bu dunyoda vaqtincha yashaydi va o‘zi ham mezbun, ham mehmondir
2. Inson hayotda hamma narsaga egalik qiladi
3. Inson hayotini butunlay boshqara oladi
4. Inson jamiyat tomonidan belgilangan qoidalar bilan yashaydi

Javob: _____

7. Erkin Vohidovning “Inson” qasidasida she’rning asosiy falsafiy mazmuni nimaga asoslangan? Javobni tartib raqamda ifodalang. (Qo‘llash)

- 1) *Insonning jamiyatdagi o‘rni va taqdiri*
- 2) *Koinot va inson o‘rtasidagi bog‘liqlik*
- 3) *Ezgulik va yovuzlik o‘rtasidagi kurash*
- 4) *Inson tafakkuri va ilm-fanning taraqqiyoti*

Javob: _____

8. Erkin Vohidovning “Ruhlar isyoni” dostonida bosh qahramon Nazrul Islomning “gunohi” nima deb ta’riflanadi? (Qo‘llash)

- A) *U mustamlakachilarga qarshi chiqib, xalq ozodligi uchun kurashgani*
- B) *U o‘z oilasini tashlab, begona yurtda yashagani*
- C) *U boylik orttirish maqsadida vatanini tark etgani*
- D) *U she’riyat orqali jamiyatni tanqid qilgani*

Javob: _____

9. Shoir Erkin Vohidovning *Aldanib qolg‘on yomon...* she’rida “achchiq haqiqat” va “shirin yolg‘on” o‘rtasidagi qarama-qarshilik qanday ma’noni anglatadi? (Qo‘llash)

*Yaxshidir achchiq haqiqat,
Lek shirin yolg‘on yomon,
Ul shirin yolg‘onga mendek*

- A) *Haqiqat har doim inson uchun quvonch bag‘ishlaydi, yolg‘on esa faqat zarar keltiradi.*

- B) Insonlar haqiqatni qabul qilishga qiynaladilar, lekin yolgʻonga aldanib yashash ogʻir oqibatlarga olib keladi.
- C) Yolgʻon haqiqatdan kuchli boʻlib, inson hayotida muhim rol oʻynaydi.
- D) Sheʼrda haqiqat va yolgʻon oʻrtasidagi farq shunchaki badiiy uslub sifatida ishlatilgan.

Javob: _____

10. Shoir Erkin Vohidovning *Soʻnggi qiynalgʻon yomon... sheʼrida “Soʻnggi qiynalgʻon yomondir, Soʻnggi qiynalgʻon yomon”* misrasi qanday maʼno yuklaydi?(Qoʻllash)

*Umrimiz aldoq
jahonda*

*Aldanib oʻtgay va
lek*

*Soʻnggi qiynalgʻon
yomondir,*

- A) Inson butun hayoti davomida azob chekadi va bu tabiiy holat.
- B) Hayotda qanchalik haqiqatdan qochmang, oxirida haqiqat bilan yuzlashish ogʻir boʻladi.
- C) Sheʼrda insonning oʻlim oldidagi holati tasvirlangan boʻlib, haqiqat bilan toʻqnash kelish kech boʻlishi mumkin.
- D) Yolgʻon bilan yashagan insonning umr oxirida qiynalishi muqarrar.

Javob: _____

18	Mustaqillik davri adabiyoti	Badiiy asar obrazlar bilan bogʻliq hukmlarni toʻgʻri moslashtira oladi	Q	Qisqa javobli	12
----	-----------------------------	--	---	---------------	----

1. Erkin Aʼzamning “Tanho qayiq” dramasi haqidag maʼlumotlarni moslashtiring. (Qoʻllash)

<i>I. Orol bobo</i>	<i>A) Orol boboning shogirdi, bekorchilikdan hushtak chalib oʻtirardi.</i>
---------------------	--

2. Rohat Sobirovna	B) Mana, sen-u menga shuncha hunar o'rgatdi, ustozimiz, ko'rib ko'zi bir quvnasin, armonda ketmasin degan niyatda edim-da, xolos.
3. Qalimbet	C) U endi hech qachon o'zaniga qaytmaydi, to'lmaydi. Qayiqqlaringiz ham birovga keraksiz
4. Genjamurod	D) Deputatlikka o'z nomzodini qo'ygan ishbilarmon ayol, Orol boboning qizi.
5. Gulxadicha	E) Soch-soqoli o'siq, yoshini bilib bo'lmaydigan bir qariya...
	G) Gapirganda ruscha so'zlarni qo'shib gapiradigan obraz

Javob:

1	2	3	4	5

2. Muhammad Alining "Ulug' saltanat" asari qahramonlari haqidagi to'g'ri ma'lumotlarni moslashtiring. (Qo'llash)

1. Amir Temur (Sohibqiron)	A) Amir Temurning nabirasi, ilm-fan va adolatga intilgan shaxs. U kelajakda buyuk olim va hukmdor bo'lishga nomzod qilib tayinlanadi.
2. Muhammad Churog'a dodxoh	B) Amirzodalaridan biri bo'lib, uning saltanatining muhim ustunlaridan biri sifatida tilga olinadi. U kelajakda yurt boshqarish mas'uliyatini o'z zimmasiga olishga nomzodlardan biri sifatida e'tirof etiladi.
3. Yildirim Boyazid	C) U uzoq yillar zindonda qiynalgan, ammo keyinchalik ozod qilingan shaxs. Uning qismati Sohibqironning inoyati bilan o'zgaradi.
4. Amir Muhammad	D) Urushdan keyin asir tushgan va qattiq iztirob ichida qolgan. U saltanati uchun fidokorona kurashgan bo'lsada, Sohibqironning kuchi oldida mag'lub bo'lgan.
5. Xalil Sulton	E) Aodiq va zukko maslahatchi, U hukmdorning qarashlari va maqsadlarini teran tushunadi, uning siyosiy va harbiy yurishlarini tahlil qiladi. U ehtiyotkor, donishmand va chuqur fikrlovchi shaxs.

	<i>G) Urush va saltanat yuki yillar davomida unga o‘z ta‘sirini o‘tkazsada, hali ham buyuk jahongirlik orzularini amalga oshirishga intilmoqda. U tajribali, dono va adolatli hukmdor sifatida namoyon bo‘ladi.</i>
--	---

Javob:

1	2	3	4	5

3. Erkin A‘zamning “Tanho qayiq” dramasi haqidagi to‘g‘ri ma‘lumotlarni moslashtiring. (Qo‘llash)

<i>1. Orol bobo</i>	<i>A) Zamonaviy, ammo qadriyatlarni hurmat qiladigan shaxs. U boboni juda hurmat qiladi, lekin zamon o‘zgargani va yangi jamiyatda o‘zgarishlarni qabul qilish zarurligini anglaydi.</i>
<i>2. Rohat Sobirovna</i>	<i>B) O‘z manfaatlari uchun ishlovchi shaxs, o‘zining xususiy manfaatlarini har narsadan ustun qo‘yadi. U faqat o‘zi uchun foyda olishni o‘ylaydi.</i>
<i>3. Qalimbet</i>	<i>C) Yangi zamon shifokori sifatida, zamonaviy davolash usullaridan foydalanadi. Uning harakati, zamonaviy tibbiyot va yangi usullarni o‘zida mujassam etadi.</i>
<i>4. Genjamurod</i>	<i>D) Yangi zamonning vakili, zamonaviy fikrlar va siyosatga kirishga intiluvchi yosh ayol. Uning deputatlikka nomzod bo‘lishi, siyosatga qiziqishi va eski uslublariga bo‘lgan qarshi fikrlari asarda ko‘rsatilgan</i>
<i>5. Gulxadicha</i>	<i>E) Eski an‘analarga sodiq, tajribali va dono kishi, u o‘zining o‘tkir fikr va dono maslahatlari bilan shogirdlariga yo‘l ko‘rsatadi</i>

Javob:

1	2	3	4	5

4. Erkin A‘zamning “Tanho qayiq” dramasi haqidagi to‘g‘ri ma‘lumotlarni moslashtiring. (Qo‘llash)

1. Orol bobo	A) Orol boboning kelajakka moslashishini istaydi va uni yangicha fikrlashga chorlaydi.
2. Rohat Sobirovna	B) U yangilanish, o'zgarish va taraqqiyot tarafdori bo'lib, eski qadriyatlarning eskirganligini tushunadi.
3. Qayiq	C) Tabiat va inson o'rtasidagi uzilayotgan bog'liqlik.
4. Genjamurod	D) U shaxsiy manfaatlari yo'lida harakat qiladigan, zamon bilan moslashishga intiluvchi obraz.
5. Gulxadicha	E) Qadriyatlarni hurmat qiladigan, lekin yangi davr talablariga moslashishga qiynaladigan inson.

Javob:

1	2	3	4	5

5. Erkin A'zamning "Tanho qayiq" dramasi haqidagi to'g'ri va noto'g'ri ma'lumotlarni moslashtiring. (Qo'llash)

Ma'lumot	To'g'ri	Noto'g'ri
1. Orol boboning asosiy iztirobi yangi talablarga moslasha olmasligi va eski qadriyatlarni saqlashga bo'lgan urinishi edi.		
2. Asarda "Qayiq" obrazi inson orzularining puchligi va hayotning abadiy emasligi ramzi edi.		
3. Orol boboning yagona umidi va qo'rquvi qayiqning yo'qolishi va orzularining barbod bo'lishi edi.		
4. Orol dengizining qurib borishi dramada insoniyat va tabiat o'rtasidagi bog'liqlikning yo'qolishi ma'nosida keltirilgan.		
5. Gulxadicha obrazi dramada Orol boboga zamonaviy hayotga moslashish yo'lini ko'rsatadi.		
6. "Tanho qayiq" dramasini yangi qadriyatlarni doim eski an'analarni yo'q qiladi deb xulosalash mumkin.		

Javob:

1	2	3	4	5	6

6. Erkin A'zamning "Tanho qayiq" dramasi haqidagi to'g'ri va noto'g'ri ma'lumotlarni moslashtiring. (Qo'llash)

Ma'lumot	To'g'ri	Noto'g'ri
1. Orol boboning qayiq yasashga bo'lgan ishtiyoqi orzular va umidlar timsoli ramzi sifatida tasvirlangan.		
2. Asarda Orol bobo shogirdlarini har doim tanqid qiladigan obraz edi.		
3. Orol bobo zamonaviy hayotni yomon ko'rgani uchun ham shogirdlarini shahar hayotidan qochishga, tabiat qo'ynida bo'lishga chaqiradi.		
4. Orol boboning "Orol qaytadi" degan ishonchi asarda kelajak avlod uchun umidni aks ettiradi.		
5. Asarda Orol dengizining qurishi qayiqlarning yaroqsiz qolishi orqali tasvirlanadi.		
6. Asarda qayiq Orol boboning mehnatsevarligi ramziy ma'nosini bildiradi.		

Javob:

1	2	3	4	5	6

7. Erkin A'zamning "Tanho qayiq" dramasi haqidagi to'g'ri va noto'g'ri ma'lumotlarni moslashtiring. (Qo'llash)

Ma'lumot	To'g'ri	Noto'g'ri
1. Orol boboning qayiq yasashga bo'lgan ishtiyoqi orzular va umidlar timsoli ramzi sifatida tasvirlangan.		
2. Asarda Orol bobo shogirdlarini har doim tanqid qiladigan obraz edi.		

3. Orol bobo zamonaviy hayotni yomon ko'rgani uchun ham shogirdlarini shahar hayotidan qochishga, tabiat qo'ynida bo'lishga chaqiradi.		
4. Orol boboning "Orol qaytadi" degan ishonchi asarda kelajak avlod uchun umidni aks ettiradi.		
5. Asarda Orol dengizining qurishi qayiqlarning yaroqsiz qolishi orqali tasvirlanadi.		
6. Asarda qayiq Orol boboning mehnatsevarligi ramziy ma'nosini bildiradi.		

Javob:

1	2	3	4	5	6

8. Erkin A'zamning "Tanho qayiq" dramasi haqidagi to'g'ri va noto'g'ri ma'lumotlarni moslashtiring. (Qo'llash)

Ma'lumot	To'g'ri	Noto'g'ri
1. Dramada muallif qadriyatlar va zamonaviylik o'rtasidagi qarama-qarshilik muammosini ko'rsatadi.		
2. Orol bobo : "Jasdimni qayiqqa solib , Orolga eltib tashlang . Mayli, baliqlarga yem bo'lay",- deydi.		
3. Orol boboning yagona umidi hamma insonlarning dengizdan voz kechib, boshqa joyga ko'chib ketishidan iborat edi.		
4. Asardagi "qayiq" obrazi odamlarning yangi hayot qurish yo'li ma'noga ega.		

Javob:

1	2	3	4

9. Erkin A'zamning "Tanho qayiq" dramasi haqidagi to'g'ri ma'lumotlarni tartib raqamda yozing.

(Qo‘llash)

1. *Dramada muallif qadriyatlar va zamonaviylik o‘rtasidagi qarama-qarshilik muammosini ko‘rsatadi.*
2. *Orol bobo : “Jasdimni qayiqqa solib , Orolga eltib tashlang . Mayli, baliqlarga yem bo‘lay”,- deydi.*
3. *Orol boboning yagona umidi hamma insonlarning dengizdan voz kechib, boshqa joyga ko‘chib ketishidan iborat edi.*
4. *Asardagi "qayiq" obrazi odamlarning yangi hayot qurish yo‘li ma‘noga ega.*

Javob: _____

10. Erkin A‘zamning “Tanho qayiq” dramasi haqidagi noto‘g‘ri ma‘lumotlarni tartib raqamda yozing.

(Qo‘llash)

1. *Dramada muallif qadriyatlar va zamonaviylik o‘rtasidagi qarama-qarshilik muammosini ko‘rsatadi.*
2. *Orol bobo: “Jasdimni qayiqqa solib, Orolga eltib tashlang . Mayli, baliqlarga yem bo‘lay”,- deydi.*
3. *Orol boboning yagona umidi hamma insonlarning dengizdan voz kechib, boshqa joyga ko‘chib ketishidan iborat edi.*
4. *Asardagi "qayiq" obrazi odamlarning yangi hayot qurish yo‘li ma‘noga ega.*

Javob: _____

19	Mumtoz adabiyot	Badiiy asar mazmuni haqida batafsil, to‘g‘ri tahlil qila oladi.	Q	Kengaytirilgan javobli	13
----	-----------------	---	---	------------------------	----

1. Zahiriddin Muhammad Bobur qalamiga mansub ushbu she‘r janrini aniqlang va berilgan so‘zlarning mazmunini izohlang. (Qo‘llash)

Ahbob, yig‘ilmoqni farog‘at tutungiz!

Jamiyatingiz borini davlat tutungiz!

Chun gardishi charx bu durur, Tengri uchun

Bir-birni necha kun g'animat tutungiz!

she'r janri: _____

ahbob _____

farog'at _____

g'animat _____

gardishi charx _____

2. Zahiriddin Muhammad Bobur qalamiga mansub ushbu she'r janrini aniqlang va berilgan so'zlarning mazmunini izohlang. (Qo'llash)

Necha bu falak solg'usi g'urbatqa meni,

Har lahza tugangusiz mashaqqatqa meni.

Ne chora qilay, netayki, Tengri go'yo

Mehnatni menga yaratdi, mehnatqa – meni.

she'r janri: _____

g'urbat _____

tugangusiz _____

falak _____

3. Zahiriddin Muhammad Bobur qalamiga mansub ushbu she'r janrini aniqlang va berilgan so'zlarning mazmunini izohlang. (Qo'llash)

Ko'ngli tilagan murodig'a yetsa kishi

Yo barcha murodlarni tark etsa kishi.

Bu ikki ish muyassar o'lmasa olamda,

Boshini olib bir sorig'a ketsa kishi.

she'r janri: _____

murod _____

sori _____

muyassar o'lsa _____

4. Zahiriddin Muhammad Bobur qalamiga mansub ushbu she'r janrini aniqlang va berilgan so'zlarning mazmunini izohlang. (Qo'llash).

Tuz oh, Zahiriddin Muhammad Bobur,

Yuz oh, Zahiriddin Muhammad Bobur.

Sarrishtayi ayshdin ko'ngulni zinhor

*Uz, oh, Zahiriddin Muhamrnad
Bobur.*

she'r janri: _____

sarrishta _____

aysh _____

tuz oh _____

5. Zahiriddin Muhammad Bobur qalamiga mansub ushbu she'r janrini aniqlang va berilgan so'zlarning mazmunini izohlang. (Qo'llash)

Ulki har ko'zi g'izoli Chin durur,

Qoshida payvasta oning chin durur.

Chunki ul ko'p yolg'on aytti ul menga,

Gar desam yolg'onchi oni, chin durur.

she'r janri: _____

g'izoli _____

payvasta _____

chin _____

6. Zahiriddin Muhammad Bobur qalamiga mansub ushbu she'r janrini aniqlang va berilgan so'zlarning mazmunini izohlang.

(Qo'llash)

Ahbobg'a har xatki savod etgaysen,

Bizni dag'i ul bitikda yod etgaysen,

Maqsudki qoside agar kelsa bu yon,

*Bir noma bila ko'ngulni shod
etgaysen.*

7. Zahiriddin Muhammad Bobur qalamiga mansub ushbu she'r janrini aniqlang va berilgan so'zlarning mazmunini izohlang.

(Qo'llash)

Qish bo'ldi-yu, bo'ldi barcha tom-u tosh qor,

Jamiyati bor kishiga bordur xush qor,

Bu qishda yomon yo'l-u parishon holim,

Yo Rab, meni yaxshiliq sarig'a boshqor.

she'r janri: _____

tom-tosh _____

jamiyati _____

parishon _____

boshqor _____

8. Zahiriddin Muhammad Bobur qalamiga mansub ushbu she'r janrini aniqlang va berilgan so'zlarning mazmunini izohlang.

(Qo'llash)

Qadimni firoq mehnati yo qildi.

Ko 'nglum g'am-u anduh o'tig'a yoqildi.

Holimni sabog'a aytib erdim, ey gul,

Bilmon, senga sharh qilmadi yo qildi.

she'r janri: _____

firoq _____

anduh _____

sharh _____

bilmon _____

9. Zahiriddin Muhammad Bobur qalamiga mansub ushbu she'r janrini aniqlang va berilgan so'zlarning mazmunini izohlang. (Qo'llash)

Davron meni o'tkardi sar-u somondin,

Oyirdi meni bir yo'la xon-u mondin.

Gah boshima toj, gah baloyi ta'na,

Nelarki boshimg'a kelmadi davrondin.

she'r janri: _____

davron _____

sar-u _____

somon _____

ta'na _____

oyirdi _____

10. Zahiriddin Muhammad Bobur qalamiga mansub ushbu she'r janrini aniqlang va berilgan so'zlarning mazmunini izohlang. (Qo'llash)

Beqaydmen-u xarobi siym ermasmen,

Ham mol yig'ishtirur laim ermasmen.

Kobulda iqomat qildi Bobur, dersiz,

Andoq demangizlarki, muqim ermasmen.

she'r janri: _____

beqayd _____

xarobi

siym _____

iqomat _____

muqim _____

20	Jahon adabiyoti	Badiiy asar yuzasidan to'g'ri mulohaza yurita oladi	M	Kengaytirilgan javobli	15
----	-----------------	---	---	------------------------	----

1. A. P. Chexovning “Garov” hikoyasini quyidagi bosqichlar asosida tahlil qiling. (Mulohaza)

1. Hikoya haqida: hikoyaning qisqacha mazmuni va maqsadini ochib bering.

2. Obrazlarga tavsif: hikoyadagi huquqshunos va bankir obrazlariga qisqacha izoh bering.

3. Hikoyadagi asosiy voqealarni ajrating:

a) 1-voqea:

b) 2-voqea:

c) 3-voqea:

4. Hikoyaning o'ziga xosligi: Har bir voqea kesimida hikoyaning mazmun - mohiyatini ochib bering.

5. Xulosa: Asardagi voqea qay tarzda aks etishi mumkinligi haqida o'z fikr-mulohazalaringizni yozing.

2. Erkin A'zamning “Tanho qayiq” asarini quyidagi bosqichlar asosida tahlil qiling. (Mulohaza)

1. Asar haqida: asarning qisqacha mazmuni va maqsadini ochib bering.

2. Obrazlarga tavsif: Orol bobo, Qalimbet, Gulxadicha, Genjamurod obrazlariga qisqacha izoh bering.

3. Asardagi asosiy voqealar mazmunini yoriting:

a) 1-voqea:

b) 2-voqea:

c) 3-voqea:

4. Hikoyaning o‘ziga xosligi: Har bir voqea kesimida hikoyaning mazmun - mohiyatini ochib bering.

5. Xulosa: Asardagi voqea qay tarzda aks etishi mumkinligi haqida o‘z fikr-mulohazalaringizni yozing.

3. Pushkinning “Yevgeniy Onegin” romanini quyidagi bosqichlar asosida tahlil qiling. (Mulohaza)

1. Hikoya haqida: hikoyaning qisqacha mazmuni va maqsadini ochib bering.

2. Obrazlarga tavsif: hikoyadagi Yevgeniy va Tatyana obrazlariga qisqacha izoh bering.

3. Hikoyadagi asosiy voqealarni ajrating:

a) 1-voqea:

b) 2-voqea:

c) 3-voqea:

4. Hikoyaning o‘ziga xosligi: Har bir voqea kesimida hikoyaning mazmun - mohiyatini ochib bering.

5. Xulosa: Asardagi voqea qay tarzda aks etishi mumkinligi haqida o‘z fikr-mulohazalaringizni yozing.

4. Rashod Nuri Guntekinning “Choliqushi” romanini quyidagi bosqichlar asosida tahlil qiling. (Mulohaza).

1. Hikoya haqida: hikoyaning qisqacha mazmuni va maqsadini ochib bering.

2. Obrazlarga tavsif: hikoyadagi Farida va Komron obrazlariga qisqacha izoh bering.

3. Hikoyadagi asosiy voqealarni ajrating:

a) 1-voqea:

b) 2-voqea:

c) 3-voqea:

4. Hikoyaning o‘ziga xosligi: Har bir voqea kesimida hikoyaning mazmun - mohiyatini ochib bering.

5. Xulosa: Asardagi voqea qay tarzda aks etishi mumkinligi haqida o‘z fikr-mulohazalaringizni yozing.

5. Chingiz Aytmatovning “Asrga tatigulik kun” romani voqealarini quyidagi bosqichlar asosida tahlil qiling. (Mulohaza)

1. **Hikoya haqida:** hikoyaning qisqacha mazmuni va maqsadini ochib bering.
2. **Obrazlarga tavsif:** hikoyadagi Edegey va Sobitjon obrazlariga qisqacha izoh bering.
3. **Hikoyadagi asosiy voqealarni ajrating:**
  - a) 1-voqea:
  - b) 2-voqea:
  - c) 3-voqea:
4. **Hikoyaning o‘ziga xosligi:** Har bir voqea kesimida hikoyaning mazmun - mohiyatini ochib bering.
5. **Xulosa:** Asardagi voqea qay tarzda aks etishi mumkinligi haqida o‘z fikr-mulohazalaringizni yozing.

6. Erkin Vohidovning “Ruhlar isyoni” dostoni voqealarini quyidagi bosqichlar asosida tahlil qiling. (Mulohaza)

1. **Hikoya haqida:** hikoyaning qisqacha mazmuni va maqsadini ochib bering.
2. **Obrazlarga tavsif:** hikoyadagi Nazrul islom va hind xalqi obrazlariga qisqacha izoh bering.
3. **Hikoyadagi asosiy voqealarni ajrating:**
  - a) 1-voqea:
  - b) 2-voqea:
  - c) 3-voqea:
4. **Hikoyaning o‘ziga xosligi:** Har bir voqea kesimida hikoyaning mazmun - mohiyatini ochib bering.
5. **Xulosa:** Asardagi voqea qay tarzda aks etishi mumkinligi haqida o‘z fikr-mulohazalaringizni yozing.

7. Erix Mariya Remarkning “G‘arbiy frontda o‘zgarish yo‘q ” romani voqealarini quyidagi bosqichlar asosida tahlil qiling. (Mulohaza)

1. **Hikoya haqida:** hikoyaning qisqacha mazmuni va maqsadini ochib bering.
2. **Obrazlarga tavsif:** Asardagi Poul va Myuller obrazlariga qisqacha izoh bering.
3. **Hikoyadagi asosiy voqealarni ajrating:**
  - a) 1-voqea:
  - b) 2-voqea:
  - c) 3-voqea:
4. **Asarning o‘ziga xosligi:** Har bir voqea kesimida hikoyaning mazmun - mohiyatini ochib bering.
5. **Xulosa:** Asardagi voqea qay tarzda aks etishi mumkinligi haqida o‘z fikr-mulohazalaringizni yozing.

8. Abdurauf Fitratning “Abulfayzxon” dramasi voqealarini quyidagi bosqichlar asosida tahlil qiling. (Mulohaza)

1. Asar haqida: asarning qisqacha mazmuni va maqsadini ochib bering.

2. Obrazlarga tavsif: hikoyadagi Abulfayzxon va Farhod otaliq obrazlariga qisqacha izoh bering.

3. Dramadagi asosiy voqealarni ajrating:

a) 1-voqea:

b) 2-voqea:

c) 3-voqea:

4. Dramaning o‘ziga xosligi: Har bir voqea kesimida hikoyaning mazmun - mohiyatini ochib bering.

5. Xulosa: Asardagi voqea qay tarzda aks etishi mumkinligi haqida o‘z fikr-mulohazalaringizni yozing.

9. Migel de Servantesning “Don Kixotning sarguzashtlari” romani voqealarini quyidagi bosqichlar asosida tahlil qiling. (Mulohaza)

1. Roman haqida: romanning qisqacha mazmuni va maqsadini ochib bering.

2. Obrazlarga tavsif: romandagi Don Kixot va Sancho obrazlariga qisqacha izoh bering.

3. Romandagi asosiy voqealarni ajrating:

a) 1-voqea:

b) 2-voqea:

c) 3-voqea:

4. Asarning o‘ziga xosligi: Har bir voqea kesimida hikoyaning mazmun - mohiyatini ochib bering.

5. Xulosa: Asardagi voqea qay tarzda aks etishi mumkinligi haqida o‘z fikr-mulohazalaringizni yozing.

10. Abdulhamid Cho‘lponning “Kecha va Kunduz” romani voqealarini quyidagi bosqichlar asosida tahlil qiling. (Mulohaza)

1. Asar haqida: asarning qisqacha mazmuni va maqsadi ochib bering.

2. Obrazlarga tavsif: romandagi Razzoq so‘fi, Zebi, Akbarali obrazlariga qisqacha izoh bering.

3. Asardagi asosiy voqealar mazmuni yoritiladi:

a) 1-voqea:

b) 2-voqea:

c) 3-voqea:

4. Asarning o‘ziga xosligi: Har bir voqea kesimida asarning mazmun-mohiyatini ochib bering.

5. Xulosa: Asardagi voqea qay tarzda aks etishi mumkinligi haqida o‘z fikr-

mulohazalaringizni yozing.

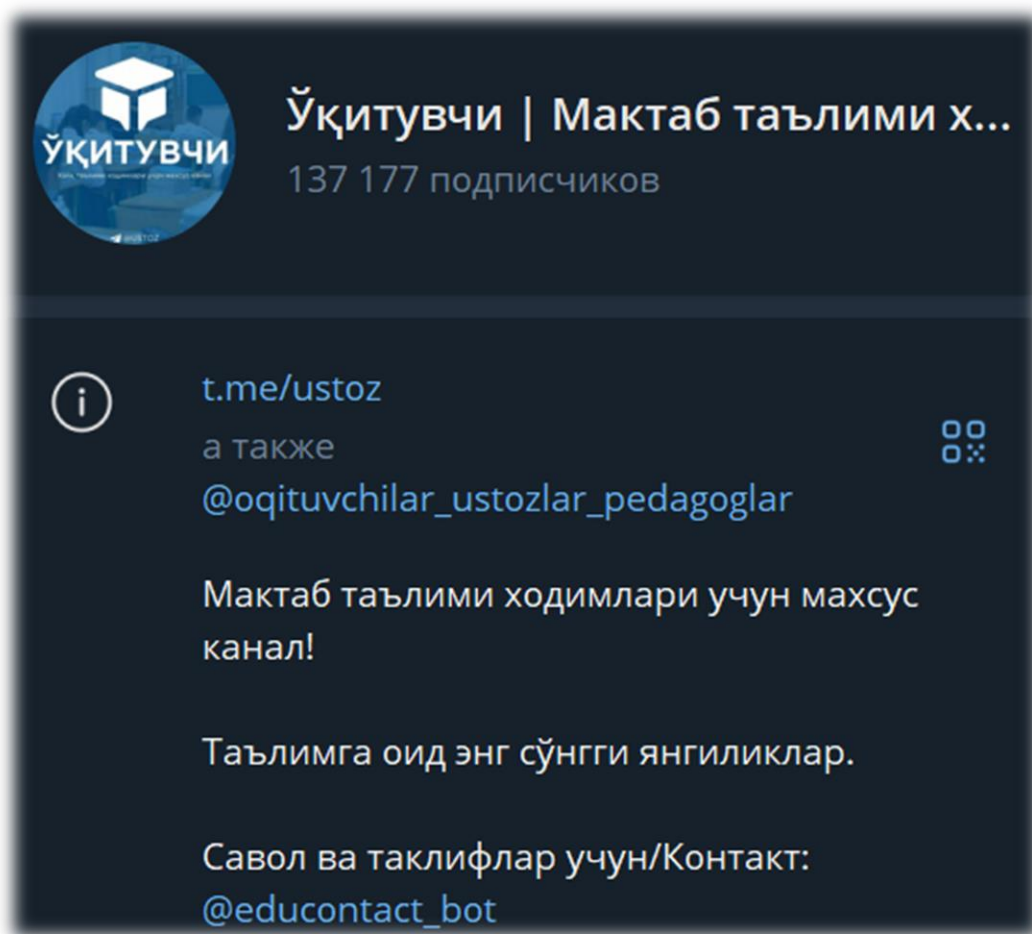
**USHBU IMTIHON SAVOLLARINING JAVOBLARINI
TO‘LIQ HOLDA, BIZNING TELEGRAM KANALIMIZ
ORQALI YUKLAB OLISHINGIZ MUMKIN!**

Telegram manzil: [@ustoz](https://t.me/ustoz)

Kanalga qo‘shilish uchun ustiga bosing

<https://t.me/ustoz>

<https://t.me/ustoz>

Eslatma: Faqat [@ustoz](https://t.me/ustoz) username ostidagi kanalga bizga tegishli, qolganlari soxta kanallar!

